

Alueid. n. 00/14.2.1995 M

HÄMEENLINNA (58) VARIKKONIEMI

Kaivauskertomus 1993

Eeva-Liisa ja Hans-Peter Schulz

SISÄLTÖ:

	S.
ARKISTOTIEDOT	2
JOHDANTO	3
KAIVAUSALUE 1993	4
STRATIGRAFIA	5
SEULANÄYTEET/SEDIMENTTIKUVAUS	9
KIINTEÄT RAKENTEET	12
AJOITUKSET	14
LÖYDÖT	16
YHTEENVETO	21
KARTTALUETTELO	22
NEGATIIVILUETTELO	23
DIAPOSITIIVILUETTELO	25
KARTAT	27
KUVATAULUT	44

ARKISTOTIEDOT

HÄMEENLINNA (58) VARIKONNIEMI

Myöhäisrautakautisen ja varhaiskeskiaikaisen asuinpaikan kaivaus
5. -30.7.1993

Kaupunki: Hämeenlinna 109
Kylä: Hätilä 403
Kaupunginosa: Keinusaari 5
Tila: RN:o 1:34
Kiinteistötunnus: 10940300010034
Maanomistaja: Hämeenlinnan kaupunki
Raatihuoneen katu 9
13100 Hämeenlinna

Peruskartta: 2131 09 HÄMEENLINNA, 1989
Koordinaatit: x = 6766 06 - 32
y = 2525 36 - 74
z = 80,60 - 85,20

Alueesta käytetyt muut nimet: Varikkoniemi (mm. raportit ja luettelot vuoteen 1990 museovirastossa), Kallioniemi, Linnaniemi, Linnanniemi, Linnasaari, Linnansaari, Sahaniemi, Sahanniemi, Vanain tai Vanajan kaupunki; vanhojen karttojen mukaan Hätilän niemi ja Hätilän kallio (Hättiläe Udden, Hättilä Kallio)

Aikaisemmat tutkimukset:

Viimeisin E.-L. ja H.-P. Schulz kaiv.1992
(kertomus 1995), muut ks. aikaisemmat kaiv.
kertomukset

Aikaisemmat löydöt: KM 3090:1-9, 3289:4, 13036, 23537:1-619,
23703:1-3115, 24264:1-1640, 24744:1-2618,
26058:1-3030, 27424:1-1321

Vuoden 1993 löydöt: KM 28135:1-934
Diar. 10.1.1994

JOHDANTO

Varikonniemen kaivauksia jatkettiin kesällä 1993 arkeologian osaston kohteeseen varaaman 120 000 mk:n tutkimusmäärärahan turvin alueen reunalla, vuonna 1990 kesken jääneellä kaivausalueella II. Tutkimussuunnitelman mukaisesti käytettiin KOP:n Hämeenlinnan pääkonttorin juhlatilillä ollut vajaan 18 000 mk summa osteologiseen analyysiin. Imatran Voiman lahjoitustilin rahat varattiin ajoituksiin.

FM Eeva-Liisa Schulzin ja MA Hans-Peter Schulzin lisäksi kaivauksella työskentelivät tutkimusmäärärahasta palkattuina HuK:t Eeva-Maria Viitanen ja Esa Mikkola. Janakkalan työvoimatoimiston osoittamana Kauko Lehtonen velvoitetyöllisyysvaroin (työaika 75 % normaalityöajasta). Hämeenlinnasta velvoitetyöllistettäviä ei löytynyt. Vapaaehtoisina kaivaukseen osallistui päivittäin 3 - 4 työtöntä Hämeenlinnan työttömät ry:stä (yht. 393 t) . He saivat yhdistyksenä tehdä vapaaehtoistyötä menettämättä työttömyyspäivärahojaan! Melkein joka päivä kaivauksella työskenteli myös joku Hämeenlinnan seudun kalevalaisista naisista (yht. 98,5 t), 2 - 4 lukiolaista tai opiskelijaa päivittäin (6-8 t/pv), harrastaja-arkeologiryhmä Angon jäsenistä 3 käytti vapaa- tai lomapäiviään Varikonniemen kaivauksilla.

Hämeenlinnan kaupunki antoi jälleen tutkimusryhmän käyttöön sahan kuivaamon yläkerrasta tilat, jotka se taas joutui kunnostamaan murtojen jäljiltä. Kaupunki toimitti paikalle myös kemiallisen käymälän, josta tällä kertaa maksettiin täysi vuokra.

Kasvanut ilkivalta häiritsi työskentelyä jonkin verran. Siitä informoitiin sekä Hämeenlinnan kaupunkia että poliisia, jolle tehtiin myös yksi rikosilmoitus.

Tutkimussuunnitelmassa esitettyä tutkimustavoitetta ei saavutettu. Eniten asiaan vaikuttivat heinäkuun puolen välin jälkeen alkaneet rankkasateet, sääsuojien ja pumppujen puuttuminen.

KAIVAUSALUE 1993 (kaivausalue II, kartat s.t 27-36)

Kaivausta jatkettiin alueella 100 - 126/-32 - -36 (yht. 104 m²), joka keskeneräisenä oli eri tasoissa. Ylimpiä tasoja kaivettiin nyt numerojärjestyksessä. Kaivaustasot jaettiin niin, että ne sopivat yhteen vuosien 1987 ja -90 kaivausten kanssa:

1993	1987/90
Ib	
Ic	1
Id	
II (a/b)	2
III	3
IV	4

Tasosta Ib kaivettiin ruudut 110-119/-34--35 ja 120/-32--35, tasosta Ic 110-120/-32--35, tasosta Id 110-113/-32--35, 120/-32--35 ja 121-125/-34--35, tasosta II 120-123/-32--35 ja 124-125/-34--35, tasosta III 123/-33--35 ja 124-125/-32--35, tasosta IV 124-125/-35.

Kaivauksen päätavoite oli saada kiveys ruuduissa 120-124/-30--36 (muuri Ia, ks. kaivauskertomus v. 1990) kokonaan esille ja kaivaa kulttuurikerrokset linjojen 110-120 välillä pohjaan. Muuri Ia paljastettiin melkein kokonaan (ruutuja 121-122/-34 lukuunottamatta). Seuraavassa tasossa (III) ruuduissa 123-124/-33--35 ilmestyi uusi, stratigrafisesti vanhempi kiveys, joka jatkuu todennäköisesti muurin Ia alle. Siksi kaivaminen oli keskitettävä ruutuihin 123-25/-33--35 ennen päällimmäisen kiveyksen purkamista. Kulttuurikerroksista muurin I yläpolella (x 110-120) saatiin yht. 40 cm kaivettua, profiilioja 118-121/-36 osoitti kuitenkin, että asuiskerrostojen kokonaisvahvuus paikalla on yli 90 cm. Kaivausalueen länsireunalla (x 110) vuoden 1987 koeojassa se oli n. 50 cm. Siten vasta noin puolet asuiskerrostumasta on kaivettu.

STRATIGRAFIA (profiilikartat s. 37 ja 38, kuvat 19,20 ja 22)

Kerrosjärjestys kaivausalueella II selvisi karkeasti jo vuosina 1987 ja 1990. Nyt saatiin kuitenkin mm. sedimenttianalyysien avulla tarkempi kuva, y-linjalla -36 myös kiveysten stratigrafinen sijainti ja sortumat on dokumentoitu.

Kerrostien numerointi seuraa vuoden 1987/90 numerointia: 0 = täytemaa, R 1-5 = kulttuurikerrokset, R 6 = värjäytynyt mineraalimaa-perä, T 1-2 tulvasedimentit.

Kasvipeitteen alla on 5-10 cm vahva humuskerros, joka välillä x 120 - 122 on paikoitellen 20 cm paksu (kosteikko).

Kerros 0: välillä x 118-121 on keskimäärin 10 cm paksu täytemaa-kerros, pääasiassa soraa; välillä 121 - 126 on n. 25 cm täytettä, jossa on kerroksittain soraa, rakennuspuuta, sahajätettä ja multaa (1850-1900 luvut).

Kerros R 1: ylin kulttuurikerros, paksuus 20-25 cm; välillä x 110-114 tummanruskea, välillä 114-119 sinertävä, on joutunut 1700-1800 luvuilla veden alle. Tulvaveden vaikutuksesta koostumus muuttui liejumaiseksi ja rakenteet tuhoutuivat. Runsaasti häiriöitä, 1700- ja 1800 luvuille ajoitettavia löytöjä erityisesti kerroksen yläosassa (tasot Ia ja b), alaosassa vielä jonkun verran (taso Ic). Luuaineistoa ei ole säilynyt, rautakautisia löytöjä (mm. keramiikkaa) on niukasti tasossa Ia, kerroksen pohjalla (Ib/c) runsaammin (mm. pronssikulkunen, kangaspuunpainon katkelmia, savitiivistettä). Välillä x 119-121 kerroksen väri muuttuu ruskeaksi, kyseessä on ylempää huuhtoutunut kulttuurimaa, jota on valunut parin metrin matkalla tulvasedimentin päälle.
pinta x 110 = 82,30; x 119 = 81,90 (ylin osa tuhoutunut)

Kerros R 1b: välillä x 119-121 on vanhempi sortuma, joka lännessä rajoittuu kerrokseen R 2 ja idässä on tulvasedimentin peittämä.

Kerros R 2: kaivausalueen länsipäässä (x 110) n. 10 cm paksu, idässä se rajoittuu muuri I:een. Välillä x 118-119,5 kerroksen vahvuus on 40 cm, profiilissa erottuu kuitenkin kaksi eriaikaista kerrostumaa R 2a ja R 2b, joiden välissä on välipinta. R 2a on tulvan värjäämä, sen yläosasta tavattiin vielä joitakin 1700- ja 1800-lukujen löytöjä. Rautakautinen aineisto lisäntyy selvästi (mm. lyijyipunnus). Kerroksen yläosa kuului kaivaustasoon Ic, sillä tasokaivauksessa R 1:n ja R 2a:n erottaminen toisistaan oli lähes mahdotonta. Välillä 121/-30 ja 119,5/-34,2 on havaittavissa kiveyksen jäännökset vielä kapeana kaistana. Kiveys on suurimmaksi osaksi sortunut, eikä sen luonne ole varma. Profiilissa Y - 36 on x 119,4 kohdalla on selvä sortumaraja, jonka voi yhdistää muuri I:n sortumaan (ks. alhaalla).

pinta x 110 = 82,05; x 119 = 81,70

Kerros R 2b on ensimmäinen kerros, jolla ei ollut kosketusta veden, eikä siinä myöskään ole häiriöitä (paitsi kaikki kerrokset leikkaava vesijohtokaivanto x 114-117). Sen väri on tummanruskea, pohjalla on paljon hiiltä ja nokea. Lähellä kiveystä (muuri Ia) oli runsaasti karkeaa keramiikkaa (200-400g/m²), spiraalisormus ja lasimassahelmi.

pinta x 119 = 81,50

Kerros R 3: Vuoden 1987 profiilissa y -30 kerros esiintyy yhtenäisenä nauhana x 114:stä 124:ään. Profiilissa y -36 se on havaittavissa vain paikoin R 2b:n ja R 4:n välipinnan kohdalla. Se on palokerros, jossa on runsaasti pieniä palaneita kiviä, kivimurskaa, hiiltä, luuta, keramiikkaa ja kangaspuunpainon katkelmia. Kerros syntyi todennäköisesti täyttämällä jätteilä kosteaa rantavyökettä. Kiveys (M Ia) ja sen sortuma x 120,5 - 123,5 on merkitty samaksi kerrokseksi, mutta todellisuudessa ne ovat eri-ikäiset. Profiilissa y -36 palokerroksella ja kiveyksellä ei ole yhteyttä, ja profiilissa y -30 palokerros menee kiveyksen alle. Sortuma syntyi vasta paljon myöhemmin (ks. alh., tulvasedimentin ajoitus).

pinta x 114 = 81,75; x 119 = 81,35

Kerros R 4: Hiesun sekainen kulttuurikerros, tulvarajan yläpuolella vaaleanruskea, alapuolella tummanharmaa, paksuus 15 - 30 cm. Se vastaa luultavasti keskusalueen kerrosta 4. R 4 päättyy idässä x 124,5 kohdalla kiveykseen, joka on tulvasedimentin T 2 peitossa

(alin korkeus 80.70). Profiiliojassa 118-123/-36 oli runsaasti rautakautista keramiikkaa, kangaspuunpainon katkelmia ja savitiivistettä; muuten kerros on kaivamaton.

pinta x 110 = 81,85; x 119 = 81,30; x 124 = 80,90

Kerros R 5: profiilissa y -30 se esiintyy x 115,5 kohdalla ohuena kulttuurimaanauhana, ja profiilissa y -36 se jatkuu x 126:een asti; x 120,8 kohdalla se muuttuu orgaaniseksi nauhaksi. Molemmista on löydetty rautakautista keramiikkaa. Kiveyksen M I ulkoreunan alapuolella (x 120,1 -120,8) näkyy profiilissa kuoppamainen syväne, jossa R 5 saavuttaa lähes 20 cm:n paksuuden. Siellä on 10 cm leveä vertikaalinen häiriö, joka näkyy myös kerroksessa R 3, pohjalla on runsaasti hiiltä. Kyse on todennäköisesti paalunsijasta. pinta x 116 = 81,25; x 120 = 81,15; x 126 = 80.57

Kerroksen R 5 alla on puhdas mineraalimaaperä (hiesua).

Tulvasedimentti T 1: Saviliejukerros, joka muodostui Vanajaveden tulvimisen seurauksena joskus 1600-luvun ja vuoden 1857 välillä (ks. alhaalla sedimentaatiokäyrä Var 1). T 1 ja T 2 välissä on pinta (x 123,5 - 126), joka on peräisin kuivalta jaksolta. Tuolloin muodostui ohut humuskerros, ja siinä oleva kivimäärä osoittaa kiveyksen M I sortumista tapahtuneen vielä 1600-luvulla. Humuskerroksen korkeus on 81,0 (80,95-81,07), T 1:n pinta x 126 kohdalla 81,20 ja x 120 kohdalla 81,90.

Tulvasedimentti T 2: Saviliejukerros, joka muodostui 1000- - 1600-lukujen välillä (ks. myös kaivauskertomus 1990/liite KA43/91/1 Geologian tutkimuskeskus). Sen pohja on x 126 kohdalla 80,57 m ja pinta 80,96 m. Korkeudella 80,90 on hiilinauha, joka on stratigrafinen jatke kiveyksen I sortumiskerroksesta. Hiilinauha on havaittu myös GTK:n näytesarjoissa Var II (131/-32) ja Var I 142/-39. Var I:ssä se ajoittuu 1320 \pm 30 AD. Se on samalla ylin rautakautinen löytöraja. T 1:n yläosassa on runsaasti 1700 - 1900-lukujen löytöjä, sen alaosan tulvasedimentti on hiilinauhaan asti "steriili". Hiilinauhan korkeudelta aivan T 2:n pohjalle saakka on taas runsaasti löytöjä, pääasiassa rautakautista keramiikkaa. Luita ei ole säilynyt, ainoastaan hammaskiilettä. Sen määrä (jopa 150 g/m²) ja löytöolosuhteet viittavat siihen, että sinne on heitetty runsaasti eläinten (eniten hevosen ja naudan) pääkalloja, mahdol-

lisesti myös muuta teurasjätettä. Myös suuret keramiikkamäärät (600 - 1400 g/m²) osoittavat, että matalaa rantavyöhykettä asuinpaikan ulkopuolella on käytetty kaatopaikkana (ks. rakenteet ja kartat s:t 39-42).

Seulanäytteet alue 2/1993 (20 kpl, 28 l)

NÄYTE	KERROS	SYVYYS cm	KIVIÄ g	KIVIMURSKA	PUUHIILI	PUU	PAL.ORG. AINE	LUU	KERAM.	PAL.SAVI	RAUTA- KUONA	LASI	KVAR.	Paino	Ruutu/krs	
N1	1l	R6/Hi	90-100	-	3,3	0,53	0,01	0,02	0,01	-	0,01	-	-	1325	p	
N2	1l	R5b	85-90	-	15,1	0,49	0,01	0,01	0,80	4,03	0,33	-	-	777	p	
N3	1l	R4	75-85	75,0	37,8	5,30	0,43	0,02	0,16	2,10	1,58	-	-	1189	p	
N4	1l	R2	50-60	8,8	50,3	0,35	0,01	0,03	0,20	1,00	10,90	-	0,02	1250	p	
N5	1l	R1	40-50	74,0	31,9	0,60	-	-	0,12	0,18	1,66	-	-meripihka 0,01-	1148	p	
N6	1l	R1	30-40	-	34,0	0,38	0,15	-	0,36	0,14	1,61	-	-	1275	p	
N7	1l	T1	20-30	-	54,0	0,40	0,22	-	0,23	0,26	3,30	-	-	1325	p	
N8	1l	R4/kiv.	80-90	161,7	60,1	2,10	0,16	-	0,08	0,60	0,13	-	-	1228	p	
N9	1l	T2	60-70	-	17,0	0,40	-	-	-	0,70	0,35	-	-	1398	p	
N10	1l	T1	40-50	-	16,0	0,33	0,13	-	-	0,80	0,11	-	-	1250	p	
N11	2l	R3/kiv.	65-75	916,0	193,5	5,10	2,10	0,10	0,70	5,61	1,62	-	-	3550	119/-35/III	
N12	2l	T2/HN	70-80	-	102,4	22,40	0,72	0,12	0,40	5,22	0,40	-	-	2900	124/-34/II	
N13	2l	T2/HN	70-75	-	37,1	15,80	0,32	0,04	-	4,80	0,18	-	-		125/-34/HN	
N14	2l	T2/jäte	75-80	-	40,8	5,52	4,30	0,14	0,02	21,80	2,16	-	-		125/-33/HN	
N15	2l	R2/3	60-65	*	248,8	6,48	0,78	0,18	0,66	12,04	1,14	-	-		120/-33/II	
N16	2l	T2/jäte	80-90	-	118,8	4,06	0,34	0,04	-	12,44	1,32	-	-		125/-34/III	
N17	1l	R2 k	30	-	(5,0)	0,48	0,01	0,01	3,19	0,19	0,25	-	-		112/-35/Id	
N18	1l	R2	50	-	(18,1)	0,43	-	-	0,62	0,12	0,30	-	-		119/-33/Id	
N19	2l	R2/3	70	*	307,5	5,06	4,24	0,22	2,65	5,30	2,50	0,02	0,01	0,02	3550	119/-35/III
N20	2l	R2/3	65	*	251,0	7,95	1,15	0,35	3,24	10,25	2,48	0,07	-		2875	120/-33/II
Keskiarvo g/l				(102,8)	58,7	3,02	0,40	0,05	0,48	3,14	1,15	-	-			

SEDIMENTTIKUVAUS VAR 92/93

KARKEAT AINEKSET >1 MM/KESKIARVOT G/L (44 L)

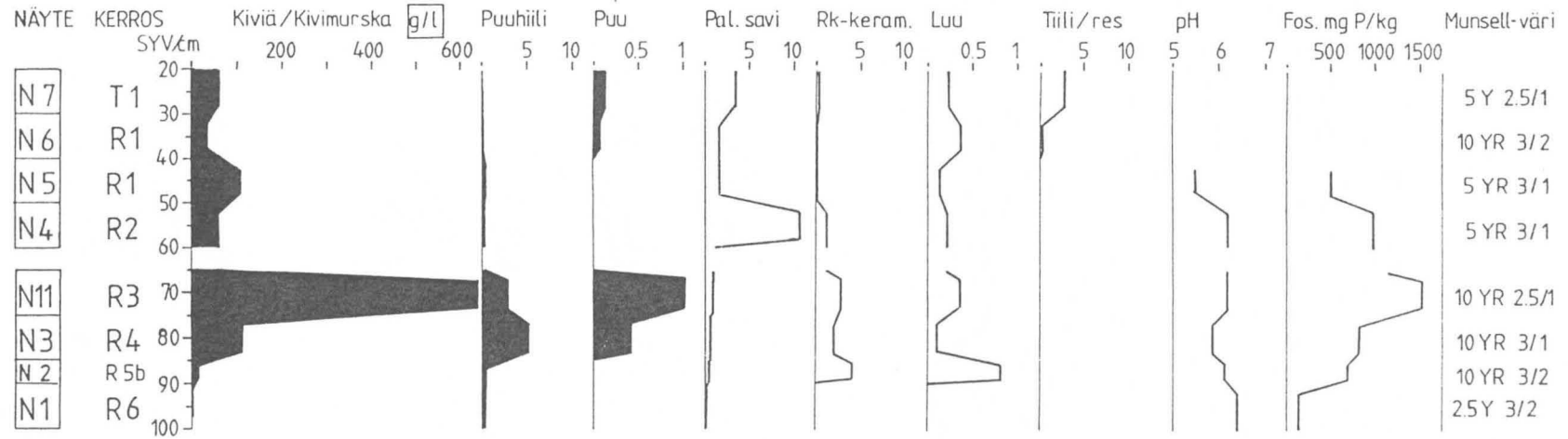
Keskusalue	n	sed.	tiheys	kiviä	kivimurs.	puuhiili	puu	pal.	savi	keram.	luu	org. aine
GF 1												
KS 1/2	7	KS	1,48	132,14	159,85	5,63	-	3,93	3,71	3,19	-	-
KS 3	6	KS	1,39	-	106,77	1,45	-	1,41	1,48	1,08	-	-
KS 4	3	HI	1,33	-	68,17	1,39	-	1,25	0,44	0,60	-	-
GF 1	13				135,35	3,70		2,77	2,77	2,22		
Reuna GF 2												
R 1/2	3	KS/V	1,23	27,6	38,7	0,44	0,01	4,19	0,44	0,23	0,01	0,01
R 2 länsi	1	KS		-	(5,0)	0,48	0,01	0,25	0,19	3,19	0,01	0,01
R 2 itä	1	KS		-	(18,1)	0,43	-	0,30	0,12	0,62	0,01	0,01
R 3 kiv.	8	KS/K	1,78	>500	149,2	3,08	1,03	0,97	4,15	0,91	0,11	0,11
R 4	1	KS	1,21	75,0	37,8	5,30	0,43	1,58	2,10	0,16	0,02	0,02
R 4 kiv.	1	KS/K	1,23	>600	60,1	2,10	0,16	0,13	0,60	0,08	-	-
R 5	1	KS		-	15,1	0,49	0,01	0,33	4,03	0,80	0,01	0,01
R 6	1	HI	1,33	-	3,3	0,53	0,01	0,01	-	0,01	0,01	0,01
	16				90,8	2,17	0,56	1,43	2,60	0,80	0,06	0,06
T 1/2 tulva/sort.	3	TS		-	29,0	0,32	0,12	1,25	0,59	0,08	-	-
T 2 hiilin./sort.	4	TS		-	34,9	9,80	0,26	0,15	2,50	0,05	0,01	0,01
T 2 jätealue	4	TS		-	39,9	2,40	1,18	0,87	8,56	0,01	0,02	0,02

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI

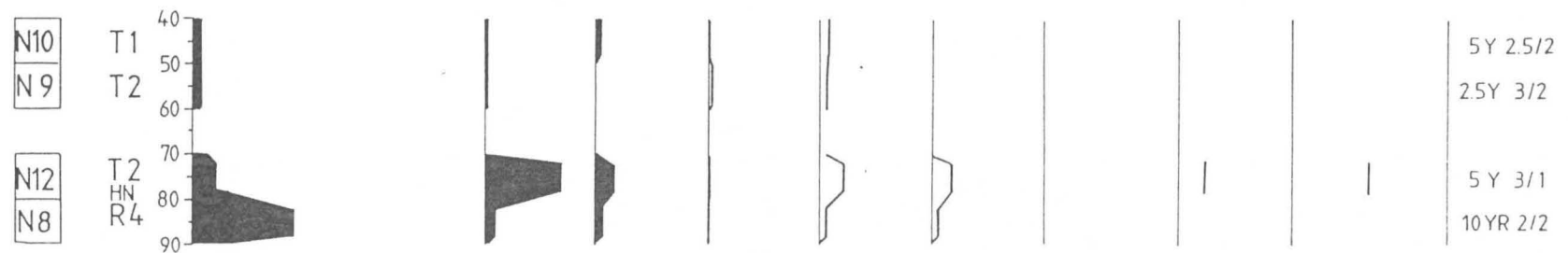
KA 2 Kaakkoisreuna

Sedimenttikuvaus

119,90/-36 Kiveys 1



123,30/-36 Kiveys 2



KIINTEÄT RAKENTEET

Kiinteitä rakenteita on tähän mennessä tavattu vain kaivausalueen länsipäästä (110-114/-30--36) kerroksen R 4 pinnalla sekä asuinpaikan reunalla (119-124) kerroksissa R 2 - R 4. Kartoissa s:t 39-43 on yhdistetty kaivausten 1987-93 vastaavien kerrosten rakenteet.

Alue 110-114/-30--36 (kartta s. 43)

Välillä 110,10/-32,0 ja 111/-30 kulkee SW-NE suuntainen, 30 cm leveä ja 10-15 cm syvä (profiili 1987) oja, joka jatkuu profiiliin. Se on kaivettu kerrokseen R 4. Etelä- ja kaakoispuolella on kaksi epäsäännöllistä kulttuurimaaläikkää. Välillä 111,7/-30,5 ja 111,7/-33 on neljä pyöreää läikkää (läpim. 15-20 cm) melkein suorassa rivissä. Niiden välinen etäisyys on 1,0 - 1,1 m. Kyse voi olla paalunsijoista, asia täytyy kuitenkin varmistaa jatkokaivauksin, koska vain rakenteiden pinnat on dokumentoitu. Samanlaisia rakenteita - oja ja pyöreitä läikkiä - on tavattu runsaammin keskukaivausalueelta juuri kerroksen 4 pinnalta.

Kiveys I (Muuri Ia kaivauskertomuksessa 1990; kartta s.40, kuvat 6,9,10 ja 15)

Rakennetta on käsitelty jo v. 1987 ja 1990 kaivauskertomuksissa. Vuonna 1993 se kaivettiin ruuduissa 121-122/-32--33 kokonaan esiin, sen pintaa paljastettiin ruuduissa 120/-32--35 ja 121-122/-34--35. Tuolloin selvisi, että kiveys haarautuu y -32,5 kohdalla. Itäinen haara on vain n. 1,7 m pitkä ja 1 m leveä, läntinen haara, jonka leveys on myös 1 m, jatkuu profiiliin y-36. Rakenteen luonne on muuten samalainen kuin 2,5 leveässä osassa välillä y -30 - - 32,5. Kiveys on tiheä, kivien koko vaihtelee 5 cm:stä 20 cm:iin, osa kivistä on palaneita. Kivien välistä löytyi lahonneiden puiden jäännöksiä ja runsaasti hiiltä. Kiveys on ladottu kulttuurikerroksen (R 3) päälle. Sen itäpuolella on x 123,5:een asti sortumakerros, joka on valunut kiveyksen 2 päälle. Se koostuu etupäässä kivistä, kivimurskasta ja hiilestä. Kerros jatkuu siitä itään ohuena hiilinauhana tulvasedimentissä.

Kyseessä on todennäköisesti hirsi- tai lauta-arkkurakennelma, joka

oli täytetty kivillä ja jätteillä. Sen korkeus oli takana olevan asumiskerrostuman paksuuden perusteella 70 - 120 cm. Se tuhoutui ilmeisesti tulipalossa, jonka seurauksena itse rakenne ja sen länsipuolella olevat kerrokset R 1 - R 2 sortuivat. Kiveyksen funktio ei ole aivan selvä. Joka tapauksessa se on suojannut takana olevia asumiskerroksia tulvalta.

Kiveys 2 (kartta s. 41, kuvat 12-14)

Kiveys 2 löytyi vasta vuonna 1993. Siitä on paljastettu n. 5 m² (ruudut 123-24/-33--35). Se sijaitsee aivan kerroksen R 4 ulkoreunalla. Länteenpäin se todennäköisesti jatkuu kiveyksen 1 alle. Kiveys on 20 - 30 cm paksu, selviä rakenteita ovat kaksi järveen työntynyttä uloketta. Toinen on kokonaan kaivausalueella, ja se on muodoltaan suorakulmainen, mitat 1,3 x 0,9 m. Koska sen muoto vaikuttaa hyvin säilyneeltä, ja vain reunoista näyttää kiviä sortuneen tulvasedimenttiin, voidaan kiveyksen korkeuden olettaa olleen vain n. 30 cm. Muodon ja puujäänteiden perusteella ulokkeet olivat matalia, kivillä täytettyjä hirsiarkkuja. Ne sijaitsivat aivan vesirajassa.

Kiveys 3 (kartta s. 39)

Kiveys 3 on suureksi osaksi sortunut, se koostuu kahdesta kivirivistä kerroksen R 2a eroosioreunassa. Se alkaa ruudussa 119/-33 ja työntyy NNE-suuntaan profiiliin y -30, jossa on havaittavissa ainakin 2 kivikerrosta. Suurin osa tulvakerroksen T 1 kivistä lienee siitä peräisin. Rakenteen pituus on ainakin 4,2 m ja leveys noin metri; sen luonne on epäselvä.

AJOITUKSET

Rantakerrostumien sedimentaatiokäyrän avulla (diagrammi s. 15) voidaan ajoittaa myös osa kulttuurikerroksista:

Kerrokset R 1 ja R 2 sekä kiveys 1 sortuivat 1300-luvun alussa. Sortuma ja siihen liittyvä hiilinauha on ajoitettu sedimentaatiokäyrän VAR I:n avulla (1320 \pm 30 AD). Sen perusteella R 1 muodosti 1200-luvulla tai 1300-luvun alussa. Se on nuorin asumiskerrostuma, koska hiilinauha merkitsee ylintä löytörajaa tulvasedimentissä.

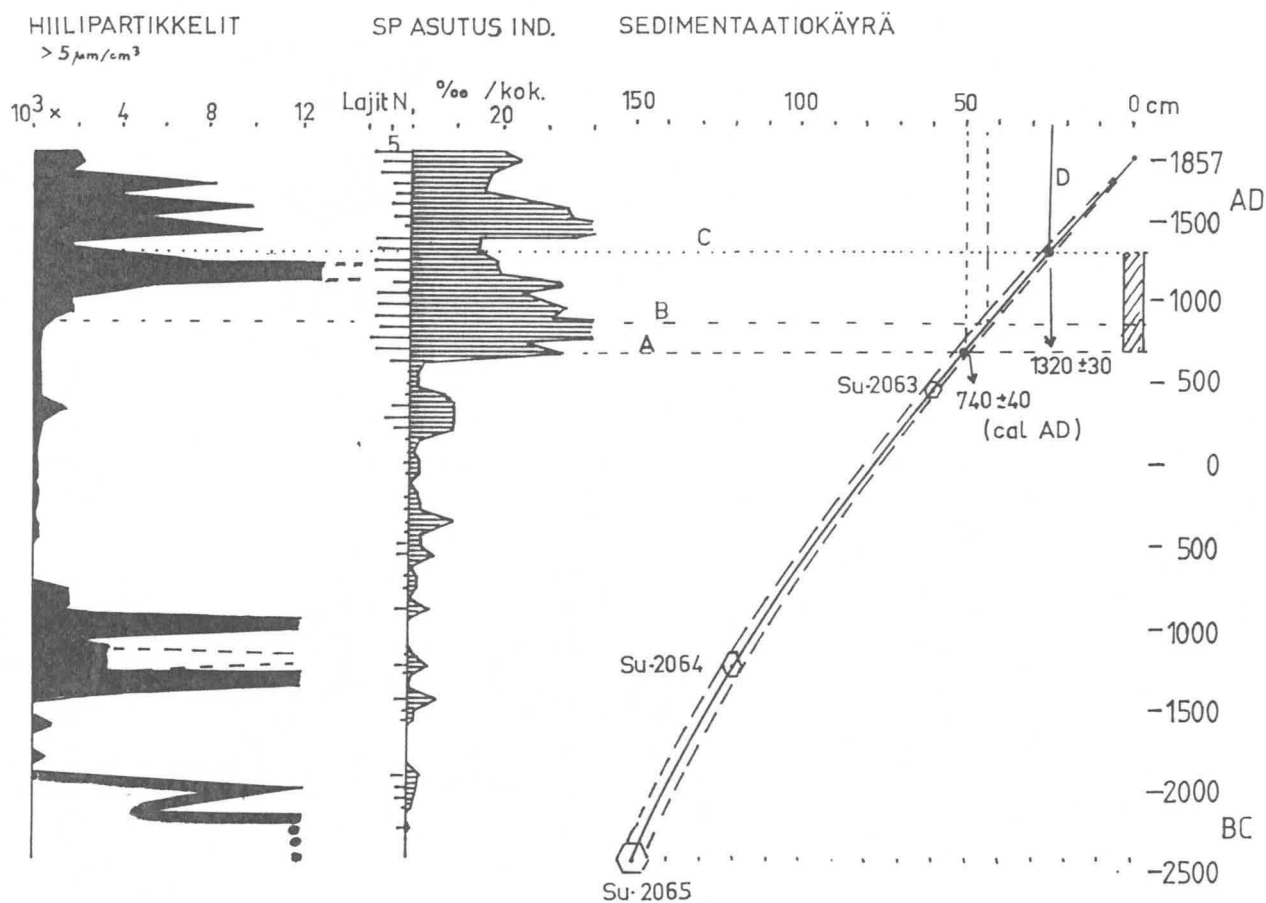
Kerros R 2 on stratigrafisesti vanhempi. Ainoastaan sen alaosa (R 2b) on ajoittavia löytöjä (mm. lasimassahelmi 1000-luvun alkupuolelta).

Kerros R 3 on lyhyessä ajassa täyttämällä syntynyt, sen päälle rakennettiin kiveys 1. Molemmat ovat stratigrafisesti vanhempia kuin R 2b ja ajoittuvat näin viimeistään 1000-luvun alkuun. Kiveyksestä 1 on radiohiiliajoitus, Hel-2533 1210 \pm 90 BP, jota pidetään kuitenkin liian vanhana.

Kerros R 4 ja kiveys 2 ovat stratigrafisesti vanhempia kuin R 3. Keskusalueella rakenteet vastaavasta kerroksesta 4 ajoittuvat välille 880 - 1015 AD (kalibroidut todenäköisimmät arvot).

Kerros R 5 on asuinpaikan alkuvaiheesta, se on mineraalimaaperän päällä, välillä x 118-121 tummana kulttuurikerroksena, välillä x 121-126 orgaanisena nauhana (entinen humuskerros). X 126 kohdalla on ohut saraturvekerrostuma R 5:n päällä. Siitepölytutkimuksen perusteella kiinteä asutus Varikonniemellä alkaa 740 \pm 40 AD (ks. sedimentaatiokäyrä s. 15).

NÄYTESARJA VAR. 1



- A Asutusind. raju nousu
B Hiilipart. pit. nousu
C Hiilipart. maximi päättyy
D Hiilinauha/Löytöraja T 2:ssa

Lähde GTK KA43/91/1 IV,TK,HPS

LÖYDÖT 1993

	kpl	g
Pronssiesine	13	20,3
Rautaesine	84	438
Lyijypunnus	1	5
Lyijyesine	1	6,4
Lasimassahelmi	2	2,5
Lasi	62	65,6
Saviesineet		
- Savihelmi	1	0,25
- Kangaspuunpainon katkelma	93(31)	922
- Savikiekon katkelma	18	27
- Upokkaan katkelma	4	29
- Valinmuotin katkelma	2	2
- Savilevy	2	8
- muu saviesine	11	30,5
Kiviesineet		
- Hiomalaaka	2	5300
- Kuutiokivi	1	631
- Hioin	6	27,5
- Tuluskvartsi	7	67
- Tuluspii	4	18
- muu kiviesine	2	66
Pii	11	18
Kvartsi	19	40
Rautakautista keramiikkaa	3425	7772
Keskiaikaista keramiikkaa	1	1
Punasavikeramiikkaa	41	114
Savitiiviste	1523	3234
Palanutta savea	2116	1987
Tiilen pala	2	185
Savikuona	343	1106
Rautakuona	75	1261
Luu	1453	1098
Palanutta luuta	235	223
Hartsitiiviste	2	2
Kupariraha (ruotsal.)	1	6

Löytölista 2
Kaivaukset 1986-1990 ja 1992-93 sekä vanhat löydöt

HOPEA-AARRE vuodelta 1895

n. 240 g?

Ketjulaite, jossa 5 arabialaista	
ja 4 länsimäistä rahaa ja 4 riipusta	
Hevosenkäsolki	1
Filigraanihelmi	2
Kirveenmuotoinen riipus	
arabialainen raha	29
länsimäinen raha	27

PRONSSIESINEET

161

638 g

Pyöreä kupurasolki (1952)	1
Soikea kupurasolki	1
Tasavartinen solki	1
Hevosenkäsolki	1
Hk-soljen neula	7
Profiloitu vyönsolki	1
Rannerenkaan katkelma	2
Sormus	10
Ketjunjakaja	2
Ketjunosa/lenkki	13
Riipus	2
Kulkunen	1
Nappi	7
Ristipääneula	1
Koristeneula	1
Nuppineula	1
Hela/vyönhela	6
Spiraali	10
Rengas	6
Nauha	5
Astian pala	5
Vaa'an haarukka (katk.)	1
Harkko	1
Puukonhela	1
Ongenkoukku	3
Lanka	8
Pelti	23
Sulanut pala	2
Kuona	4
Muu	35

RAUTAESINEET		yht. 1035 kpl	n. 7 400 g
(listaan ei otettu ns. resenttejä löytöjä; 198 kpl)			
Aseet			
	Tappara/-katk.	2	(1 kpl vuodelta 1894)
	Keihäänkärki/-katk.	5	(1 kpl vuodelta 1894)
	Nuolenkärki/-katk.	2	
	Miekan nuppi	1	
	Panssaripaidanosa/-rengas	6	(yht. 18 rengasta)
Hevoskalut/liikkuminen			
	Hevosenkenkä	1	
	Hevosenkengännaula	82	
	Viskari	7	
	Suitsienhela	1	
	Jääkenkä, kolmiomainen	1	
	Hiihtosauvan kärki	11	
Työkalut; Koti-, maatalous			
	Viikatteen-/sirpin katk.	3	
	Veitsi	12	
	Keritsimen terä	2	
Sepän työkalut, pajajäte			
	Taltta, pakotustaltta	13	
	Punsseli	5	
	Kiila	4	
	Alasin/-osa	3	
	Teroitusrauta	3	
	Kaiverrin	3	
	Spatula	3	
	Pihtien katk.?	2	
	Matriisi	1	
	Painomuotti	1	
	Lyöntituurna	1	
	Leimasin*	1	
	Pajajäte	36	
Nahkatyöt			
	Naskali	2	
	Neula	6	
Puutyöt			
	Taltta	2	
	Terän katkelma	4	
Työkalun/esineen ruoto		28	
Henkilökohtaiset esineet			
	Punnus pallom.	1	
	Punnus? kiekkom.	6	
	Avain/-katk.	5	
	Lukon osa	2	
	Vyönsolki	4	
	Hiussolki	1	
	Soljen neula	4	
	Ongenkoukku	2	
Tarvekalut			
	Sinkilä	5	
	Sarana,-tappi	4	
	Hela	22	
	Padanhahla,-kahva	3	
	Koukku	12	
	Ketjunosa/-lenkki	4	
	Rengas	17	
	Prikka	6	
	Niitti/veneniitti	17	
	Naula	70	

Raaka-aine/jäte	
Varras/tanko	45
Levy/pelti	76
Lanka	7
Muu/ei määritetty	182
Ruostuneita paloja	224

LYJYIESINEET	yht. 16 kpl	120 g
Punnus kuulasegm.	1	5,0 g
Levy (leikattu/taitettu	5	
Uistelusiiman paino*	1	
Muu	9	

TINA	Sulanut pala	1	2 g
-------------	--------------	---	-----

LASIA	yht. 81 kpl	83 g
Helmi	17	17 g
Astian pala	14	11 g
Paksu tasolasi	23	29 g
Kovassa kuumudessa ollut lasi/sulanut lasi	27	26 g

(Listaan ei otettu 1700-1900-luvun lasia (pääasiassa 1700-luvun ikkunalasia) 809 kpl/1079 g)

LUUESINEET	yht. 46 kpl	202 g
Koristeltu sarviesine	1	
Punsseli	1	
Naskali	1	
Ongenkoukku	1	
Lusikan katkelma	1	
Värttinänpyörän katk.	1	
Helmi	1	
Riipus (majavan astragalus)	2	
Hammasriipus	4	
Koristeltu lista	1	
Nappi	1	
Kiekon katk. (pelinappula?)	1	
Muu/ei määritetty	30	

KIVIESINEET	yht. 108	51 353 g
Käsikivien aluskivi	1	43 600 g
Hiomalaaka	2	5 300 g
Kuutiokivi	2	1 246 g
Hioin	31	683 g
Tuluspii	21	85 g
Tuluskvartsi	36	281 g
Värttinänpyörä	2	20 g
Valinmuotti	1	6 g
Muu/ei määritetty	12	132 g

SAVIESINEET	yht. 996	4 958 g
Kangaspuunpainon katk.	257	3 794 g
(yht. 577 fragmenttia)		
Värttinänpyörä/-katk.	9	23 g
Savikiekon katk.(ei määr.)	134	271 g
Savilevy/-katk.	10	31 g
Upokkaan katkelma	19	94 g
Valinmuotin katkelma	10	24 g
Valutappi	2	7 g
Helmi	1	0.3 g
Muu/ei määritetty	234	714 g

KERAMIikka	yht. 16 168	33 347 g
(Listaan ei otettu ns. nuorempi punasavikeramiikkaa 1600-1900-luvuilta, yht. 1298 kpl, 2758 g)		
Rautakautista ker.	16 123	33 231 g
Kivisavikeramiikkaa	12	20 g
Harmaasavikeramiikkaa	2	41 g
Kivikautinen + ei määr.	30	56 g

SAVITIIIVISTE	79 680	179 542 g
MUU PALANUT SAVI	75 045	64 775 g
SAVIKUONA	5 049	24 443 g
RAUTAKUONA	3 505	30 176 g
KVARTSI (ISKOS/YDIN/PE)	85	242 g
PII (ISKOS)	42	59 g
JASPEROIDI	3	2 g
KVARTSIITTI	1	2 g
LJU	28 791	37 511 g
PALANUT LJU	1 942	1 395 g
JÄRVISIMPUKKA	7	13 g
HARTSITIIIVISTE	2	2 g
MUU ORG. AINE	5	49 g
TUOHIRULLA	22 + n. 200 fr.	
PUUESINE	3	

YHTEENVETO

Tutkimussuunnitelman (laadittu arkeologian osastolle maaliskuussa 1993) mukaista tavoitetta ei saavutettu. Ilman teknisiä apuvälineitä asuinpaikan kosteiden reuna-alueiden kaivaminen säiden armoilla on lähes mahdotonta. Mutta vaikka tavoitetta ei saavutettukaan, olivat tulokset hyviä. Tutkimuskohteen stratigrafia ja ajoitus selkeytyivät. Paikalla on kolme eri-ikäistä kiveystä melkein päälletysten. Mielenkiintoista oli todeta asuinpaikan ulkopuolista rantavyöhykettä käytetyn kaatopaikkana, jonka olemassaolo toi ratkaisun aikaisempien vuosien pohdinnalle keramiikan suhteellisesta vähäisyydestä ja kangaspuun painojen fragmentaarisuudesta. Rautakautinen keramiikka oli nyt selvästi suurin löytökokonaisuus (lähes 8 kg) vaikka savitiivisteen, savikuonan ja palaneen saven yhteismääräkin oli huomattava (reilut 6 kg). Kangaspuunpainon katkelmia löydettiin 93 kpl (yht. n. 1 kg), jotka ovat peräisin 31 eri painosta. Joukossa oli myös ehjiä tai miltei ehjiä painoja, jollaisia ei aikaisemmin paikalta ole löydettykään.

Kaivausalueen 2 valmiiksi saattaminen mahdollisimman pian olisi ehdottoman tärkeää. Paikoin yli metrin syvyinen kaivausalue on vain kevyesti peitetty ja tuettu. Maan vuorottainen routiminen ja sulaminen aiheuttavat kaivausalueen seinämien sortumista ja samalla muinaisjäännöksen tuhoutumista sekä vaikeuttaa paikan myöhempää dokumentointia. Lisäksi syvä kaivanto on sekä esteettinen haitta että vaaratekijä alueella liikkujille.

Helsingissä 14.2.1995


Eeva-Liisa Schulz


Hans-Peter Schulz

KARTTALUETTELO

Kopio yleiskartasta 1989-1990 A4 s. 27

Tasokartat:

Ks Ib pinta:

+110 - +121/-34 - -36 1:50 A4 28

Ks Ib pohja:

+110 - +121/-32 - -36 1:25 A2 29

Ks Ic:

+110 - +121/-32 - -36 1:25 A2 30

Ks Id:

+110 - +114/-32 - -36 1:25 A3 31

+120/-32 - -36,

+121 - +126/-34 - -36 1:25 A3 32

Ks II:

+120/-32 - -36,

+121 - +124/-32 - -34 1:10 A2 33

+121 - 126/-34 - -36 1:25 A4 34

Ks III:

+123 - +126/-32 - 36 1:25 A4 35

Ks IV:

+124 - 126/-35 - -36 1:25 A4 36

Profiilit:

Profiili +122--+118/-36 pohjoisesta 1:10 A2 37

Profiili +126--+122/-36 pohjoisesta 1:10 A2 38

Yhdistetyt värilliset kartat, kaivaukset 1987,90,93; rakenteet:

Kiveys krs:ssa R 2a ja sortuma krs:ssa T 1;

+120--+129/-30--36, tasot Ic-d 1:25 A3 39

Kiveys krs:ssa R 3 ja sortuma krs:ssa T 2;

+120--+128/-30--36, tasot II/III 1:25 A3 40

Kiveys krs:ssa R 4 ja sortuma krs:ssa T 2;

+124--+128/-32 ja +123-126/-33-36

tasot III/IV 1:25 A3 41

Kiveykset ja puun jäännökset

(+119--+139/-30--38) 1:50 A3 42

Rakenteet krs:ssa R 4, taso Id

+110--+117/-30--36 1:50 A4³ 43

NEGATIIVILUETTELO

Kuvaaja E.-L. Schulz:

- 94076 Kaivausalueen tyhjennystä loka-autolla 5.7.1993. Kuvattu idästä.
- 94077 Sama. Kuvataulu s. 45.
- 94078 Sama. Kuvattu lännestä.
- 94079 Sama.
- 94080 Kerrosta Ic kaivetaan. Kuvattu lounaasta. Kuvataulu s. 48.
- 94081 Työkuva. Taustalla kaivetaan kerrosta Ic, etualalla reunarakenteita. Kuvattu idästä.

Kuvaaja H.-P. Schulz:

- 94082 Profiili +124 - +126/-36. Kuvattu pohjoisesta. Kuvataulu s. 49.
- 94083 Kiveystä ruuduissa +121 - +124/-32 - -34, III krs. Kuvattu idästä. Kuvataulu s. 46.
- 94084 Keramiikkaa "in situ", +125 - +125,20/-34,30 - -34,60, III krs. Kuvattu ylhäältä, pohjoinen kuvassa vasemmalla.

Kuvaaja E.-L. Schulz:

- 94085 Etualla kaivetaan reunarakenteiden kerrosta III, taustalla kerrosta Ic. Kuvattu idästä.
- 94086 Esa Mikkola seulomassa.
- 94087 Kerrosta Ic kaivetaan. Kuvattu luoteesta. Kuvataulu s. 48.
- 94088 Kerrosta Id kaivetaan. Kuvattu kaakosta. Kuvataulu s. 48.
- 94089 Työkuva. Piirtämistä ja kaivamista eri kerroksissa. Kuvattu länsiluoteesta.
- 94090 Kiveystä ruudussa +120/-32, II krs. Kuvattu ylhäältä lännestä.
- 94091 Sama. Kuvataulu s. 47.
- 94092 Kiveystä ruudussa +120/-34, II krs. Kuvattu ylhäältä lännestä. Kuvataulu s. 47.
- 94093 Kiveystä ruudussa +124/-34, III krs. Kuvattu ylhäältä idästä. Kuvataulu s. 47.
- 94094 Spiraalisormus "in situ", +120,75/-33,15, II krs. Kuvattu ylhäältä.
- 94095 Kaivausalueen länsipää 22.7.1993 kaatosateen jälkeen.

- Kuvattu lännestä. Kuvataulu s. 45.
- 94096 Kaivausalueen itäpää 22.7.1993. Kuvattu lännestä. Kuvataulu s. 46.
- 94097 Sama. Kuvattu idästä. Kuvataulu s. 45.
- 94098 Kaivausalueen tyhjennystä 22.7.1993.
- 94099 Sama.
- 94100 Kaivausalueen itäpää tyhjennettynä. Etualalla kiveystä ruuduissa +123 - +124/-32 - -33. Kuvattu lännestä. Kuvataulu s. 46.
- 94101 Kaivausalueen itäpää seuraavan sateen jäljiltä. Kuvattu lännestä. Kuvataulu s. 45
- 94102 Kaivausalueen länsipää, ruudut +110 - +116/-32 - -36, Ic. Kuvattu idästä. Kuvataulu s. 46.
- 94103 Sama. Kuvattu lännestä.
- 94104 Aamusumua sateen jälkeen. Yleiskuva keskusalueelta itäreunaa kohti. Kuvattu lännestä. Kuvataulu s. 44
- 94105 Aamusumua kaivausalueella. Kuvattu lännestä. Kuvataulu s. 44.
- Kuvaaja E.-M. Viitanen:
- 94106 Lehmuskuja aamusumussa. Kuvataulu s. 44.
- 94107 Sama.
- Kuvaaja E.-L. Schulz:
- 94108 Hans-Peter Schulz piirtää profiilia. Kuvataulu s. 49.
- 94109 Kerrosta Id kaivetaan kaivausalueen länsipäässä. Kuvattu luoteesta.
- 94110 Reunarakenteiden kiveystä kaivetaan. Kuvattu lännestä. Kuvataulu s. 48.
- 94111 Tason Id puhdistusta. Kuvattu luoteesta.
- 94112 Seulojen siirtoa.
- 94113 Ruudut +110 - +114/-32 - -36, Id. Kuvattu idästä.
- 94114 Ruudut +110 - +114/-32 - -34, Id. Kuvattu idästä.
- Kuvaaja H.-P. Schulz:
- 94115 Profiili +125 - +110/-36. Kuvattu koillisesta.
- 94116 Profiili +126 - +120/-36. Kuvattu pohjoisesta. Kuvataulu s. 49.
- 94117 Profiili +125 - +115/-36. Kuvattu koillisesta. Kuvataulu s. 49.

DIAPOSITIIVILUETTELO

Kuvaaja E.-L. Schulz:

- 27453 Kaivausalueen tyhjennystä vedestä loka-autolla 5.7.1993. Kuvattu itäkaakosta.
- 27454 Sama.
- 27455 Kaivausalueen itäpää 22.7.1993 kaatosateen jälkeen. Kuvattu idästä.
- 27456 Sama.
- 27457 Sama. Kuvattu lännestä.
- 27458 Kaivausalueen länsipää 22.7.1993 kaatosateen jälkeen. Kuvattu lännestä.
- 27459 Kaivausalueen tyhjennystä 22.7.1993. Tyhejnnsletku imee vettä reunarakenteiden kohdalta.
- 27460 Kaivausalueen itäpää tyhjennettynä. Etualalla kiveystä ruuduissa +123 - +124/-32 - -33. Kuvattu lännestä.
- 27461 Kaivausalueen itäpää seuraavan sateen jäljiltä. Kuvattu lännestä.
- 27462 Kaivausalueen länsipää, ruudut +110 - +116/-32 - -36, Ic. Kuvattu idästä.
- 27463 Sama. Kuvattu lännestä.
- 27464 Ruudut +110 - +114/-32 - -36, Id. Kuvattu idästä.
- 27465 Sama.
- 27466 Kiveystä ruuduissa +121 - +124/-32 - -34, III Krs. Kuvattu idästä.
- 27467 Kiveystä ruudussa +120/-32, II krs. Kuvattu ylhäältä lännestä.
- 27468 Kiveystä ruudussa +120/-34, II krs. Kuvattu ylhäältä lännestä.
- 27469 Kiveystä ruudussa +124/-34, III krs. Kuvattu ylhäältä idästä.

Kuvaaja H.-P. Schulz:

- 27470 Profiili +124 - +126/-36. Kuvattu pohjoisesta.

Kuvaaja E.-L. Schulz:

- 27471 Profiili +125 - +110/-36. Kuvattu koillisesta.
- 27472 Profiili +125 - +115/-36. Kuvattu koillisesta.
- 27473 Profiili +126 - +120/-36. Kuvattu pohjoisesta.
- 27474 Spiraalisormus "in situ", +120,75/-33,15, II krs. Kuvattu ylhäältä.

Kuvaaja H.-P. Schulz:

27475 Keramiikkaa "in situ", +125 - 125,20/-34,30 - -34,60, III krs. Kuvattu ylhäältä, pohjoinen kuvassa vasemmalla.

Työkuvia, kuvaaja E.-L. Schulz:

27476 Kerrosta Ic kaivetaan. Kuvattu idästä.

27477 Sama. Kuvattu lännestä.

27478 Sama. Kuvattu luoteesta.

27479 Sama. Kuvattu kaakosta.

27480 Etualalla kaivetaan reunarakenteita, muualla kerrosta Ic. Kuvattu idästä.

27481 Reunarakenteiden piirtämistä ja kaivamista. Kuvattu länsiluoteesta.

27482 Aamusumua kaivausalueella. Kuvattu lännestä.

27483 Tason Id puhdistusta. Kuvattu luoteesta.

Kuvaaja H.-P. Schulz:

27484 E.-L. Schulz kaivamassa reunarakenteita.

27485 E.-M. Viitanen seulomassa.

27486 E. Mikkola kaivaa.

27487 E.-L. Schulz kaivaa reunarakenteita veden partaalla.

27488 Sama.

Kuvaaja E.-M. Viitanen:

27489 H.-P. Schulz piirtää profiilia jalat vedessä.

HÄMEENLINNA VARIKKONIEMI

E.-L. SCHULZ 1989-1990

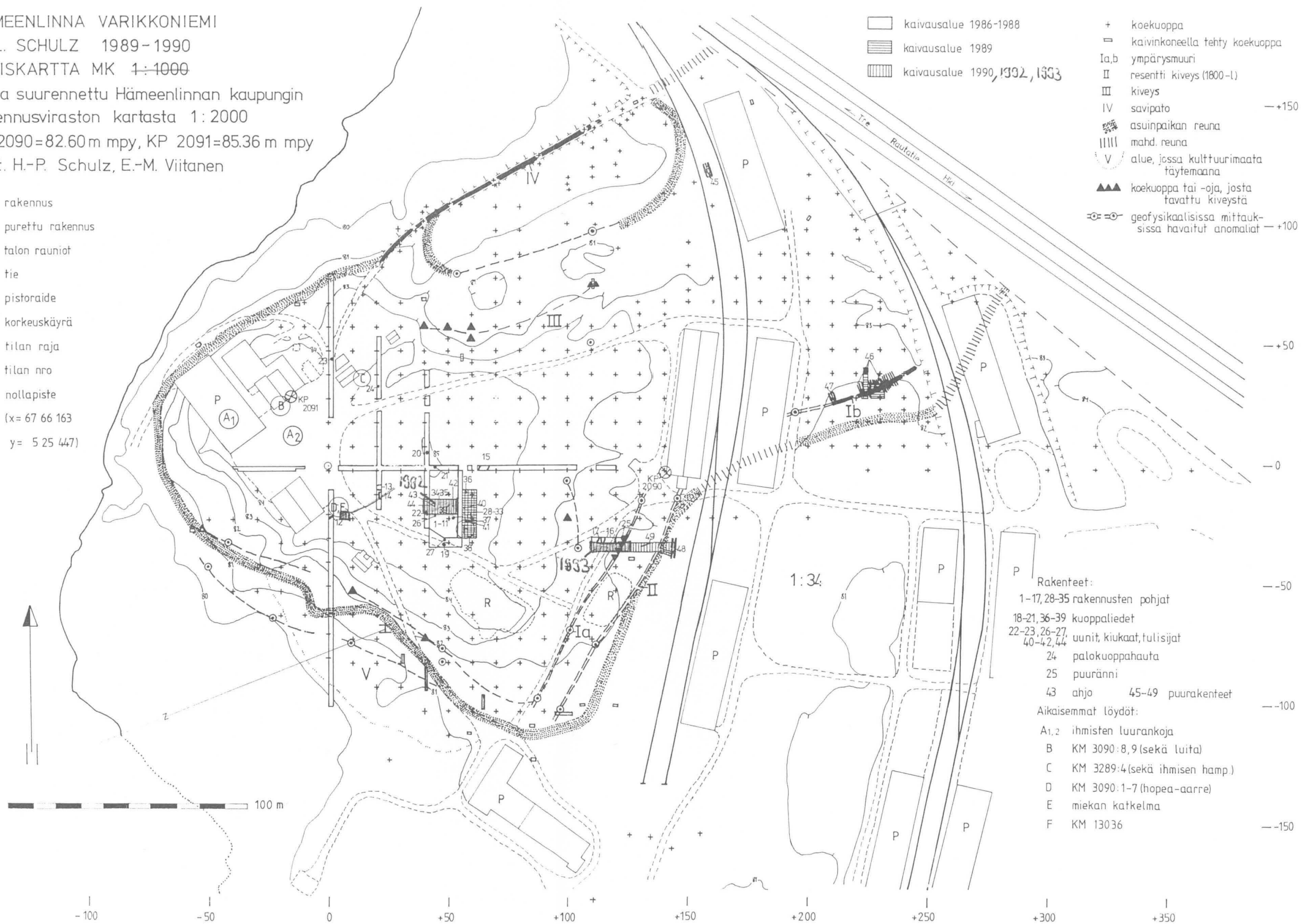
YLEISKARTTA MK 1:1000

Pohja suurennettu Hämeenlinnan kaupungin rakennusviraston kartasta 1:2000

KP 2090=82.60m mpy, KP 2091=85.36 m mpy

piirt. H.-P. Schulz, E.-M. Viitanen

- rakennus
- purettu rakennus
- talon rauniot
- tie
- pistoraide
- korkeuskäyrä
- tilan raja
- 1:34 tilan nro
- nottapiste
- (x= 67 66 163
y= 5 25 447)



- kaivausalue 1986-1988
- kaivausalue 1989
- kaivausalue 1990, 1992, 1993
- + koekuoppa
- kaivinkoneella tehty koekuoppa
- Ia,b ympärismuuri
- II resentti kiveys (1800-1)
- III kiveys
- IV savipato —+150
- asuinpaikan reuna
- mahd. reuna
- alue, jossa kulttuurimaata täytemaana
- koekuoppa tai -oja, josta tavattu kiveystä
- geofysikaalisissa mittauksissa havaitut anomaliat —+100

- Rakenteet:
- 1-17, 28-35 rakennusten pohjat —-50
 - 18-21, 36-39 kuoppaliedet
 - 22-23, 26-27 uunit, kiukaat, tulusijät
 - 40-42, 44 palokuoppahauta
 - 24 puuränni
 - 43 ahjo 45-49 puurakenteet —-100
- Aikaisemmat löydöt:
- A1,2 ihmisten luurankoja
 - B KM 3090:8,9 (sekä luita)
 - C KM 3289:4 (sekä ihmisen hamp)
 - D KM 3090:1-7 (hopea-aarre)
 - E miekan katkelma
 - F KM 13036 —-150

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI

E.-L. SCHULZ 1993

KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA

Ks Ib pinta

mk 1:50

kp 2090 = 82.60

korkeusluvut absol. korkeuksia

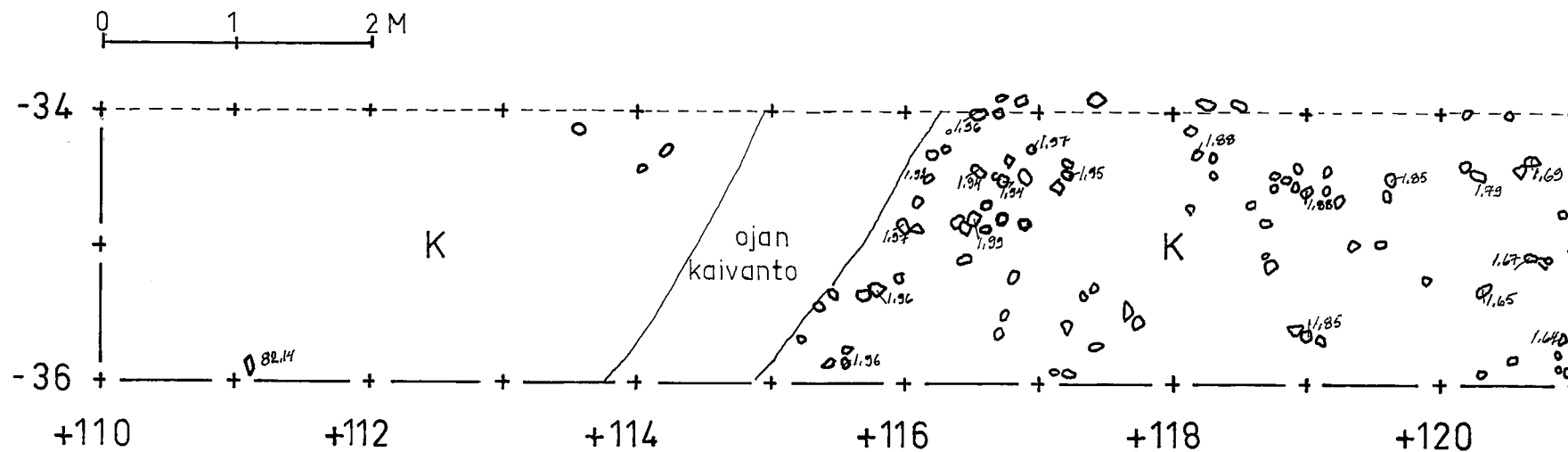
1.96 = 81.96

piirt. H.-P. SCHULZ



K kulttuurimaa

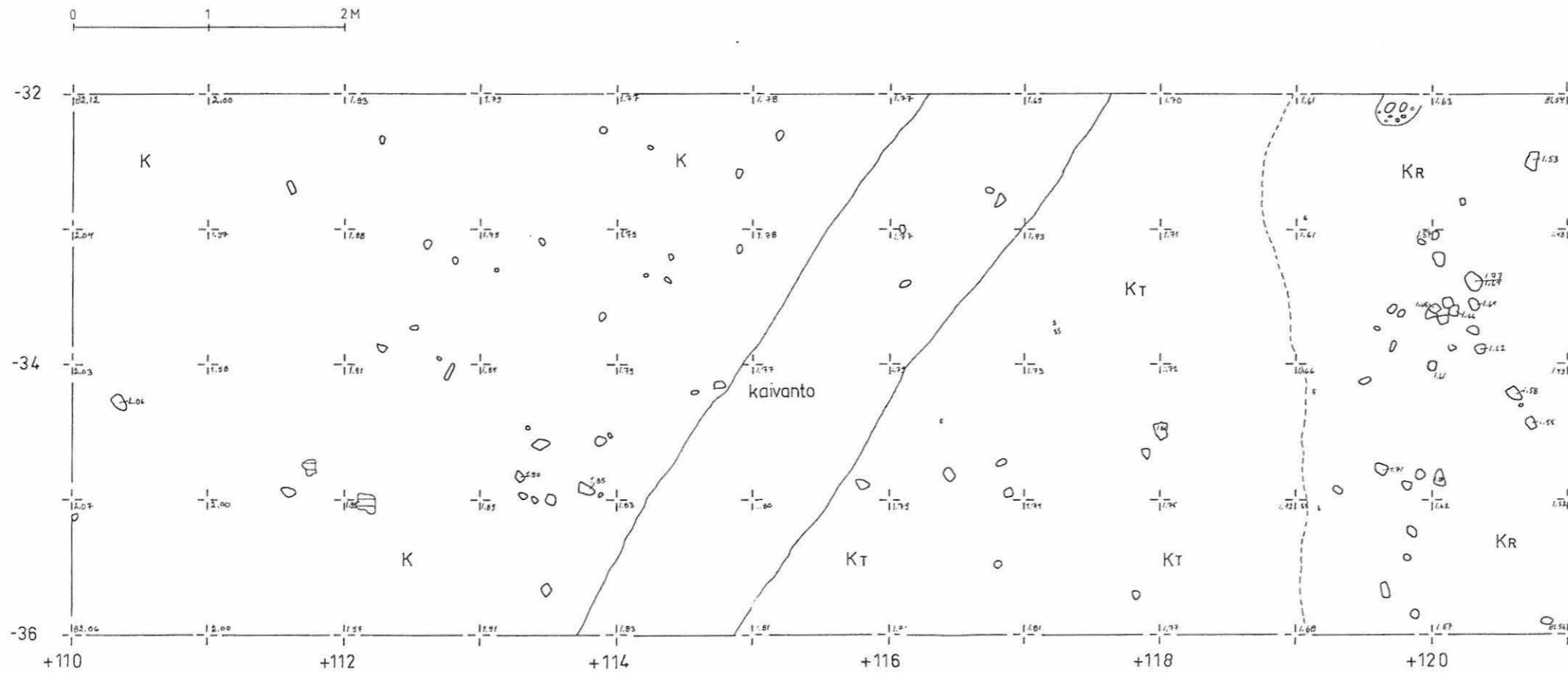
⊙ kivi



HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 E.-L. SCHULZ 1993
 KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA
 Ks Ib pohja
 mk 1:25
 kp 2090=82.60 m mpy
 korkeusluvut absol. korkeuksia
 2.00=82.00
 piirt. H.-P. SCHULZ



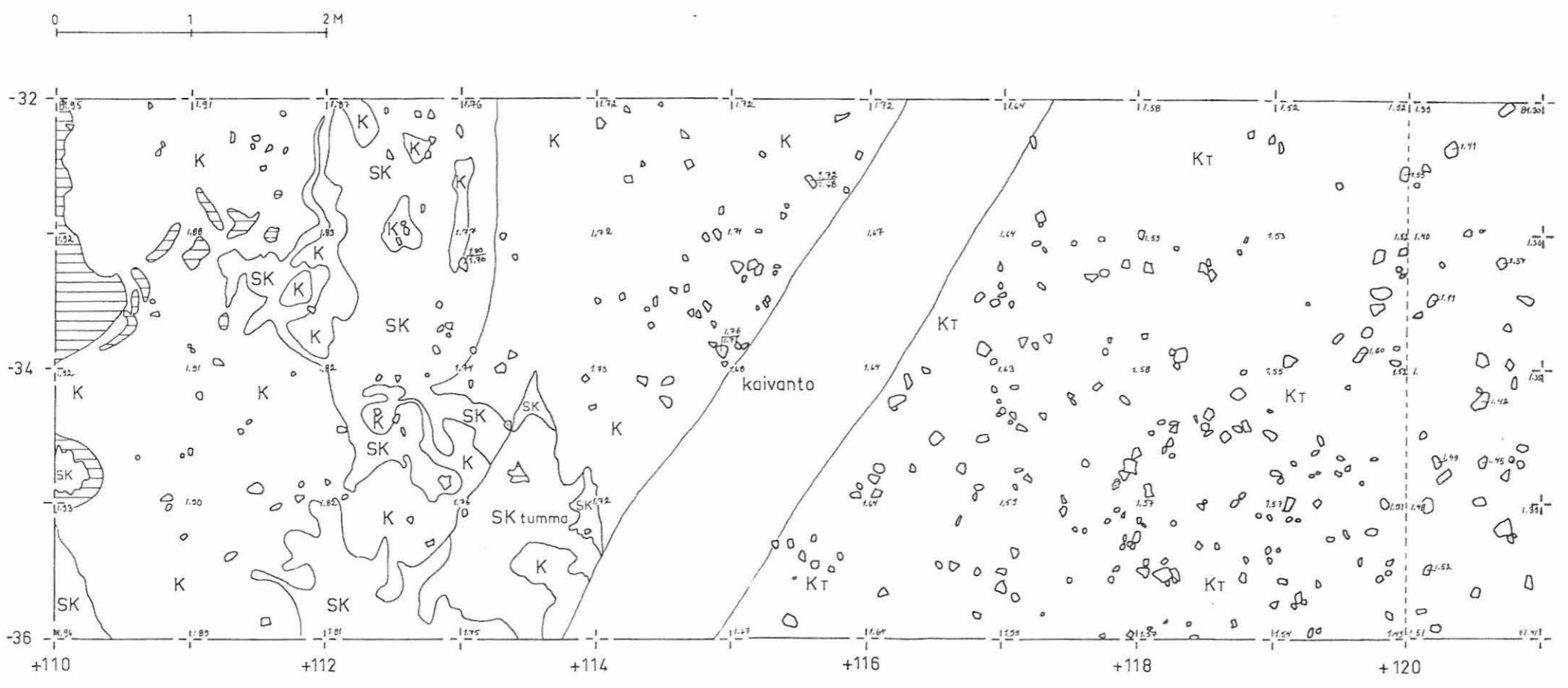
- K kulttuurimaa
- KT tulvasedimentin värj. kulttuurimaa
- KR ruskea kulttuurimaa
- ▨ savi
- ◻ sora, häiriö
- kivi
- ⊙ savitiiviste



HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 E.-L. SCHULZ 1993
 KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA
 Ks Ic
 mk 1:25
 kp 2090 = 82.60 m mpy
 korkeusluvut absol. korkeuksia
 1.91 = 81.91
 piirt. E. MIKKOLA, H.-P. SCHULZ

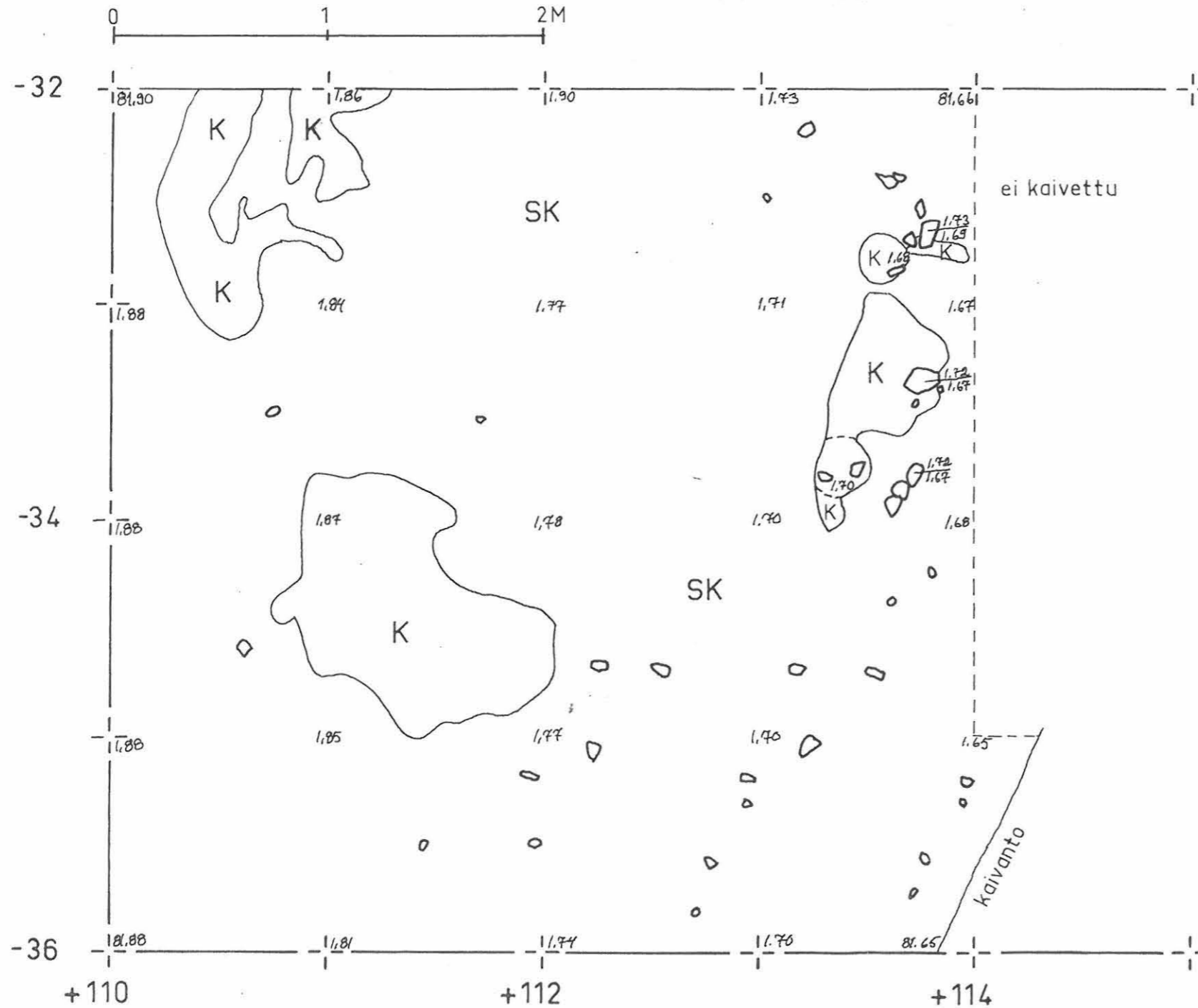


- K kulttuurimaa
- KT tulvasedimentin värj. kulttuurimaa
- SK savinen kulttuurimaa
- savi
- ⊙ kivi
- ⊘ kuonaa
- ⊙ palanut kivi



HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 E.-L. SCHULZ 1993
 KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA
 Ks Id
 piirt. E.-M. VIITANEN

mk 1:25
 kp 2090 = 82.60 m mpy
 korkeusluvut absol. korkeuksia
 1.73 = 81.73



- K kulttuurimaa
- SK savinen kulttuurimaa
- kivi

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 E.-L. SCHULZ 1993
 KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA
 Ks I d

mk 1:25
 kp 2090 = 82.60
 korkeusluvut absol. korkeuksia
 0.99 = 80.99

piirt. H.-P. SCHULZ

T1 tulvasedimentti 1

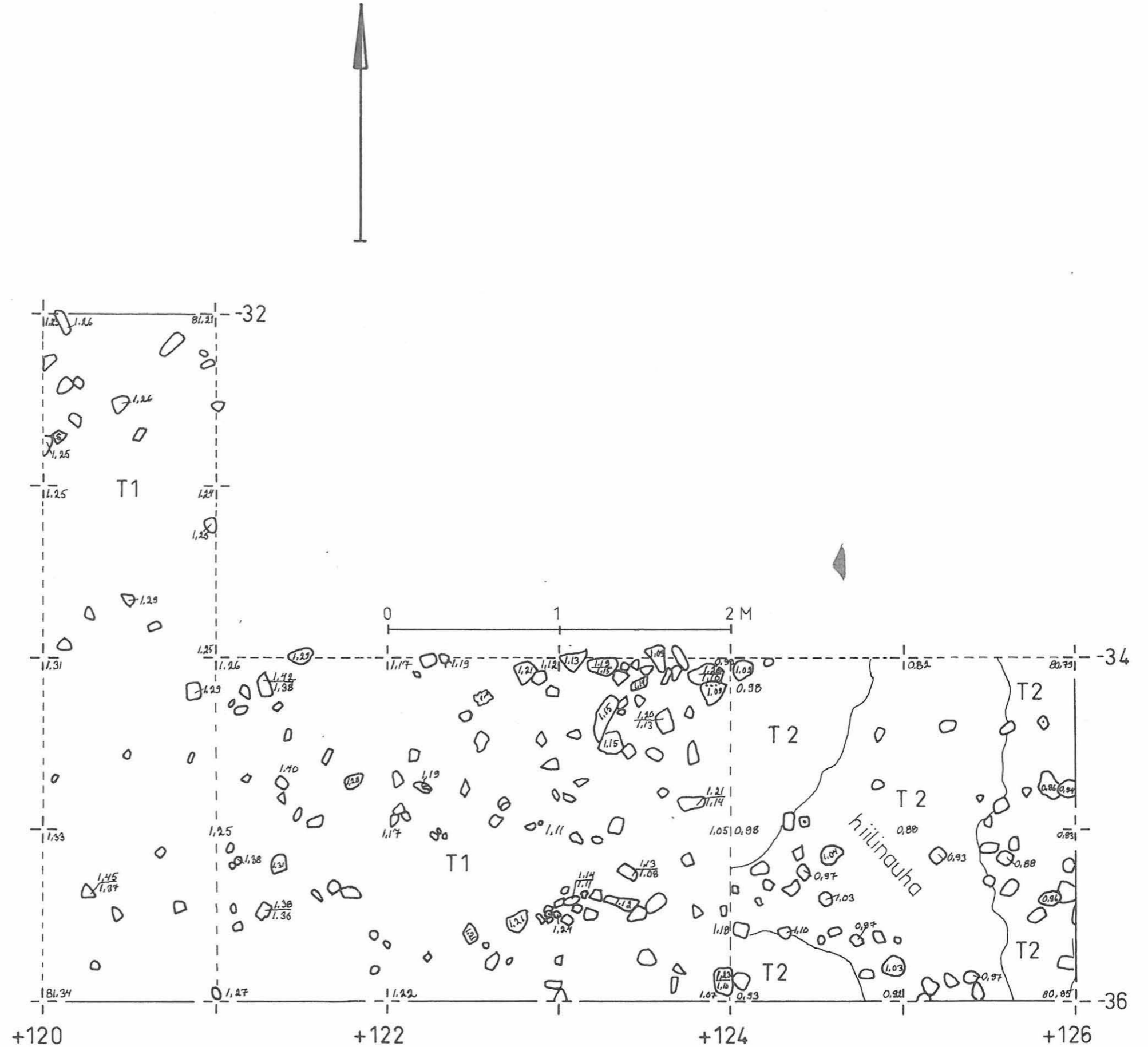
T2 " " 2

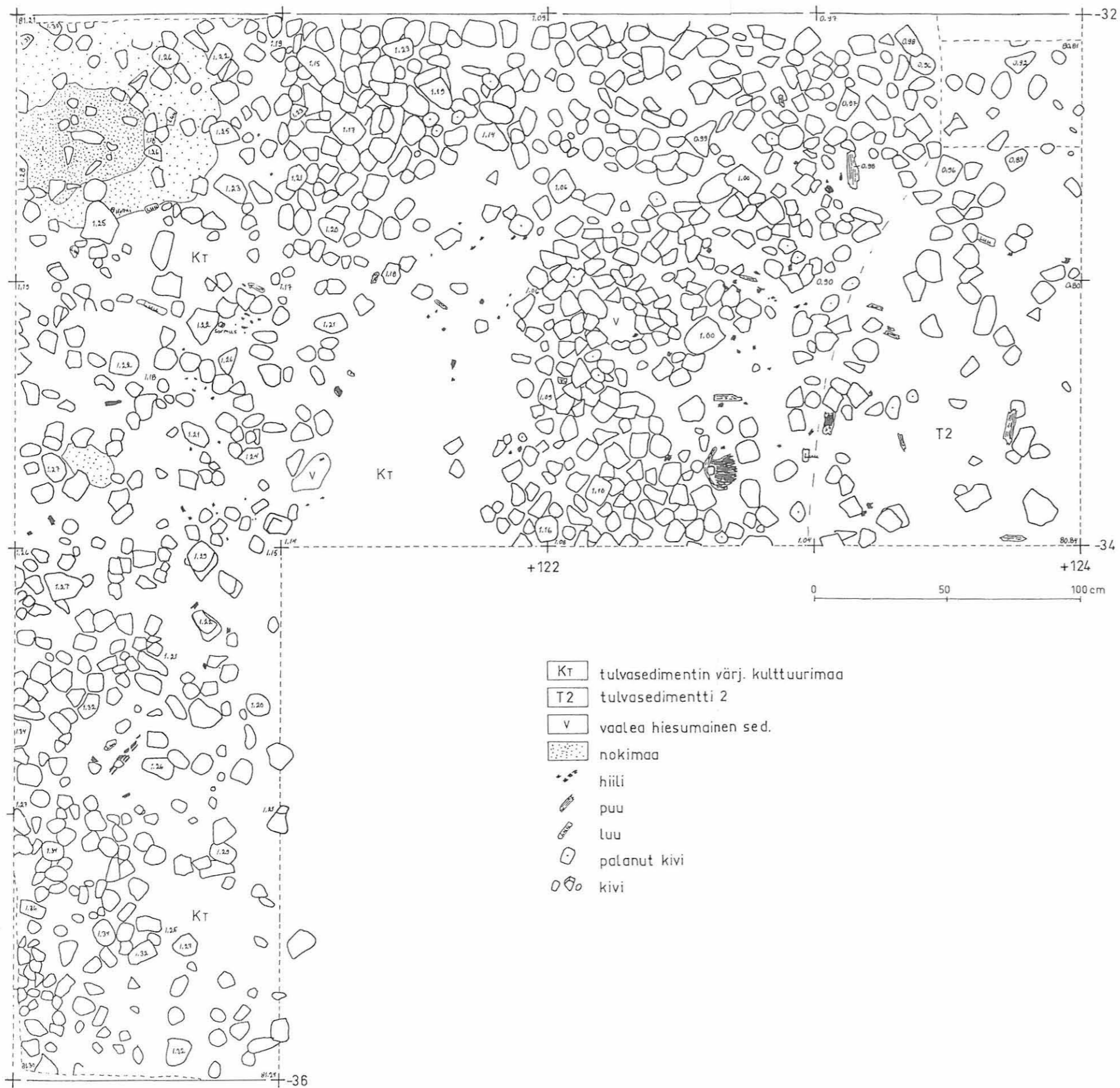
⊕ savitiiviste

⊕ rautakuona

◊ palanut kivi

○ kivi





HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 E.-L. SCHULZ 1993
 KAIVAUVALUE II ITÄREUNALLA
 Ks II
 mk 1:10
 kp 2090 = 82.60
 korkeusluvut absol. korkeuksia
 0.96 = 80.96
 piirt. H.-P. SCHULZ

- KT tulvasedimentin värj. kulttuurimaa
- T2 tulvasedimentti 2
- V vaalea hiesumainen sed.
- nokimaa
- hiili
- puu
- luu
- palanut kivi
- kivi

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA

E.-L. SCHULZ 1993

Ks III






mk 1:25

kp 2090 = 82.60

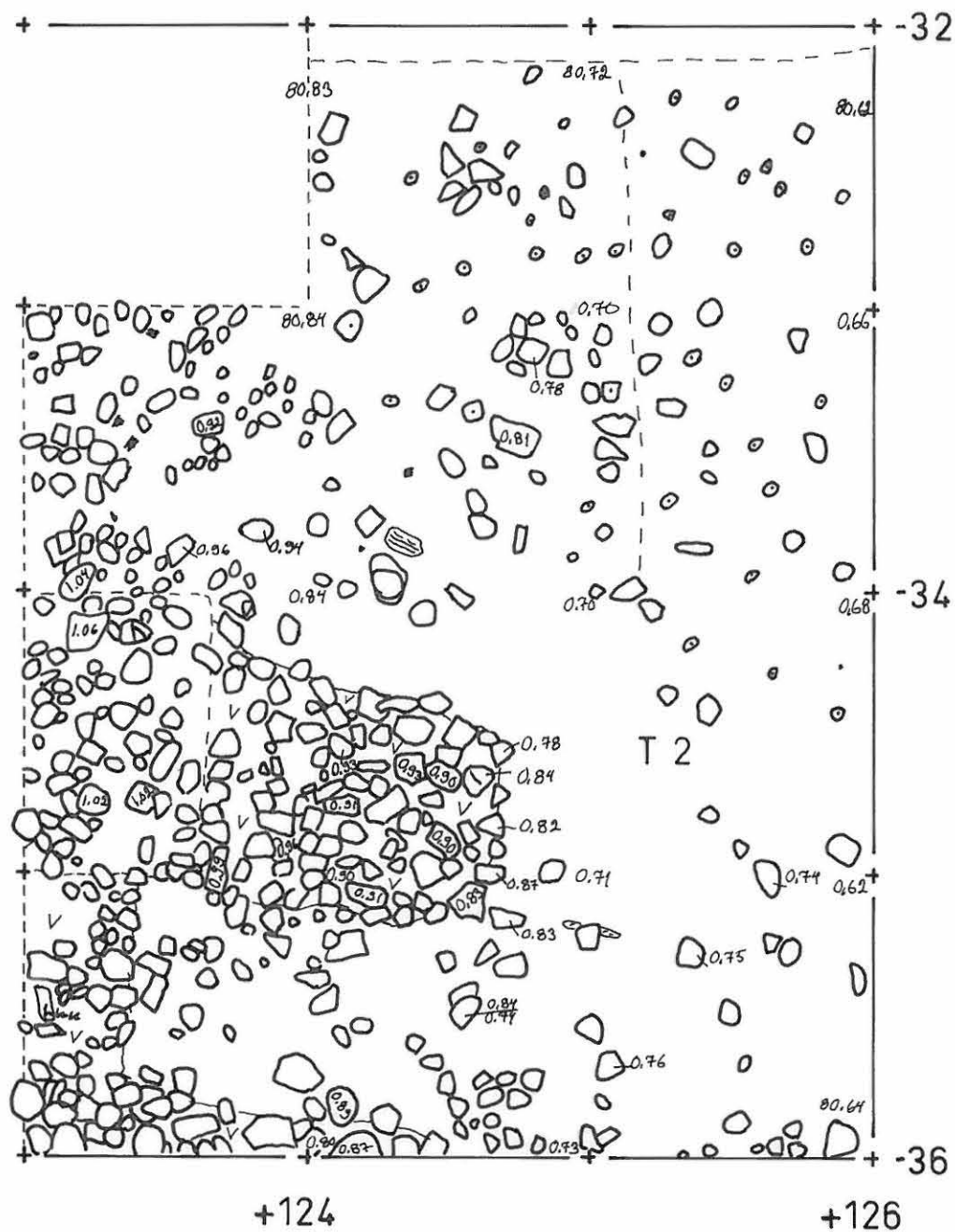
korkeusluvut absol. korkeuksia
0.70 = 80.70

piirt. H.-P. SCHULZ



- v vaaleanharmaa hiesu
- T2 tulvasedimentti 2
-  puu
-  hiili
-  palanut kivi
-  kivi
-  luu

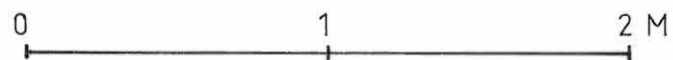
0 1 M



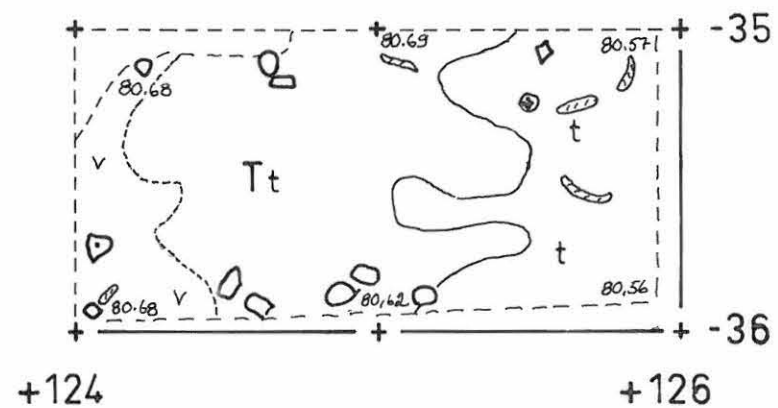
HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 E.-L. SCHULZ 1993
 KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA
 Ks IV

mk 1:25
 kp 2090 = 82.60
 korkeusluvut absol. korkeuksia

piirt. H.-P. SCHULZ



- v vaaleanharmaa hiesu
- t turve
- Tt turpeen sek. tulvasedimentti
- ⊙ nokimaa
- ⌢ puu
- ◊ palanut kivi
- kivi



HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI

E.-L. SCHULZ 1993

KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA

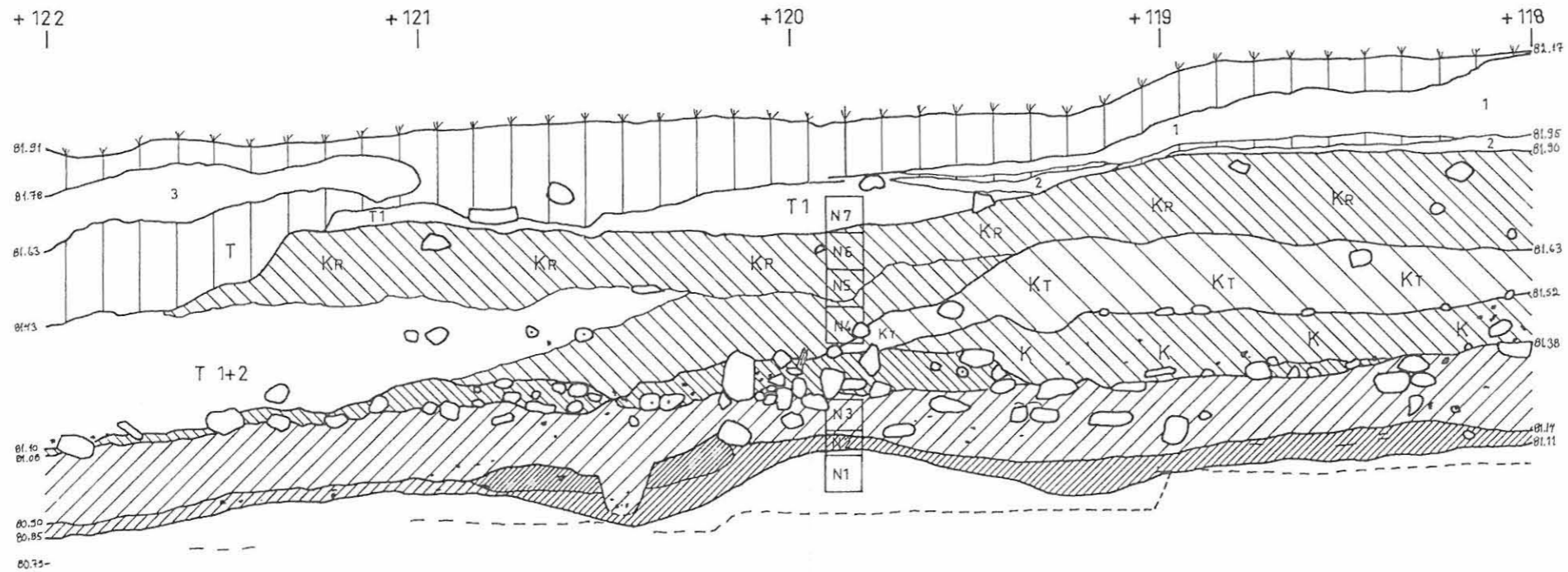
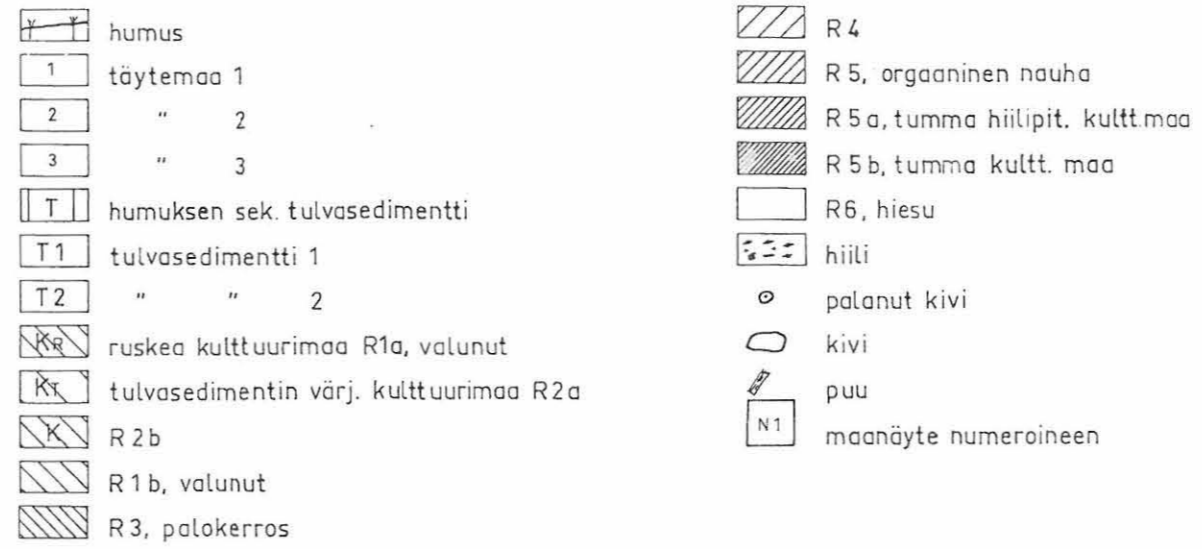
Profiili +122 - +118/-36 pohjoisesta

kp 2090=82.60 m mpy

korkeusluvut absol. korkeuksia

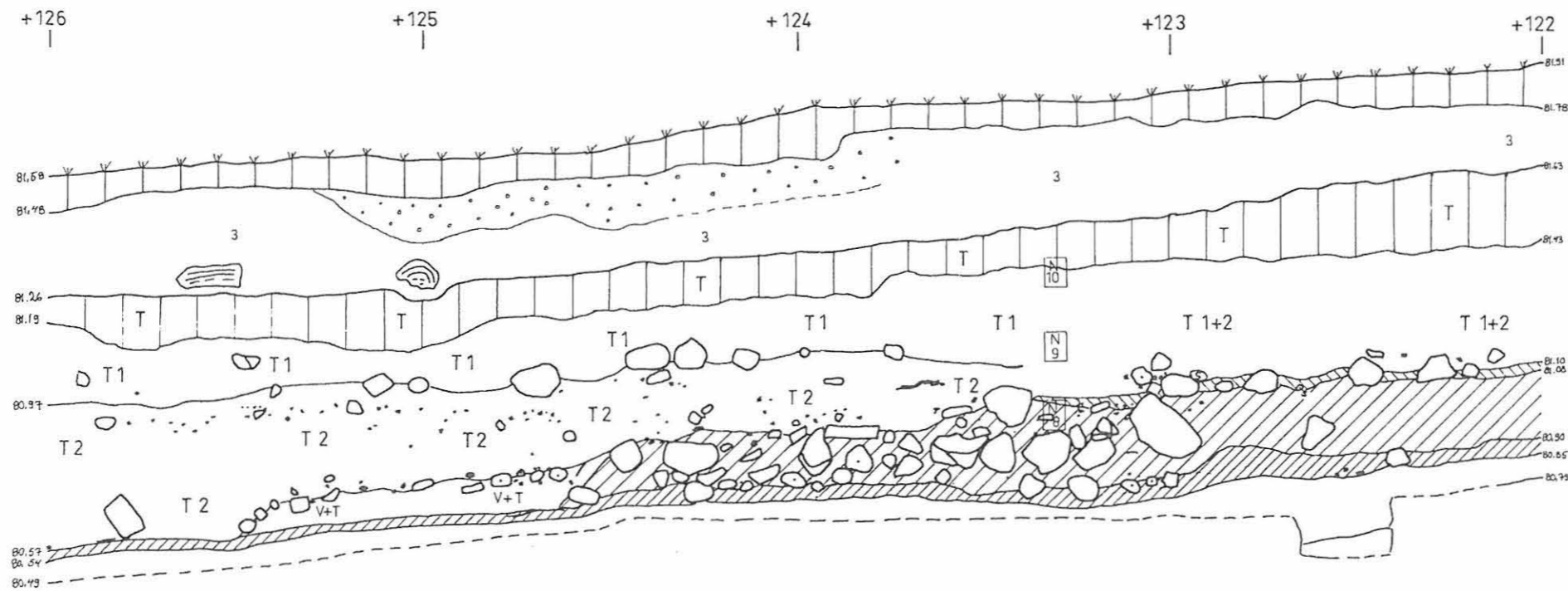
mk 1:40-

piirt. H.-P. SCHULZ



HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 E.-L. SCHULZ 1993
 KAIVAUSALUE II ITÄREUNALLA
 Profiili +126 - +122/-36 pohjoisesta
 kp 2090=82.60 m mpy
 korkeusluvut absol. korkeuksia
 mk 1:10
 piirt. H.-P. SCHULZ

- | | | | |
|---|-------------------------------|---|----------------------|
|  | humus |  | R5, orgaaninen nauha |
|  | täytemaa 3 |  | hiili |
|  | " sora |  | R6, hiesu |
|  | puu |  | palanut kivi |
|  | humuksen sek. tulvasedimentti |  | kivi |
|  | tulvasedimentti 1 |  | savitiiviste |
|  | " 2 |  | maanäyte numeroineen |
|  | vaalea tulvased. sek. hiesu | | |
|  | R3, palokerros | | |
|  | R4 | | |



HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI

Kaivausalue 2 / 1987, 1990, 1993

Kiveys krs:ssa R2a ja sortuma

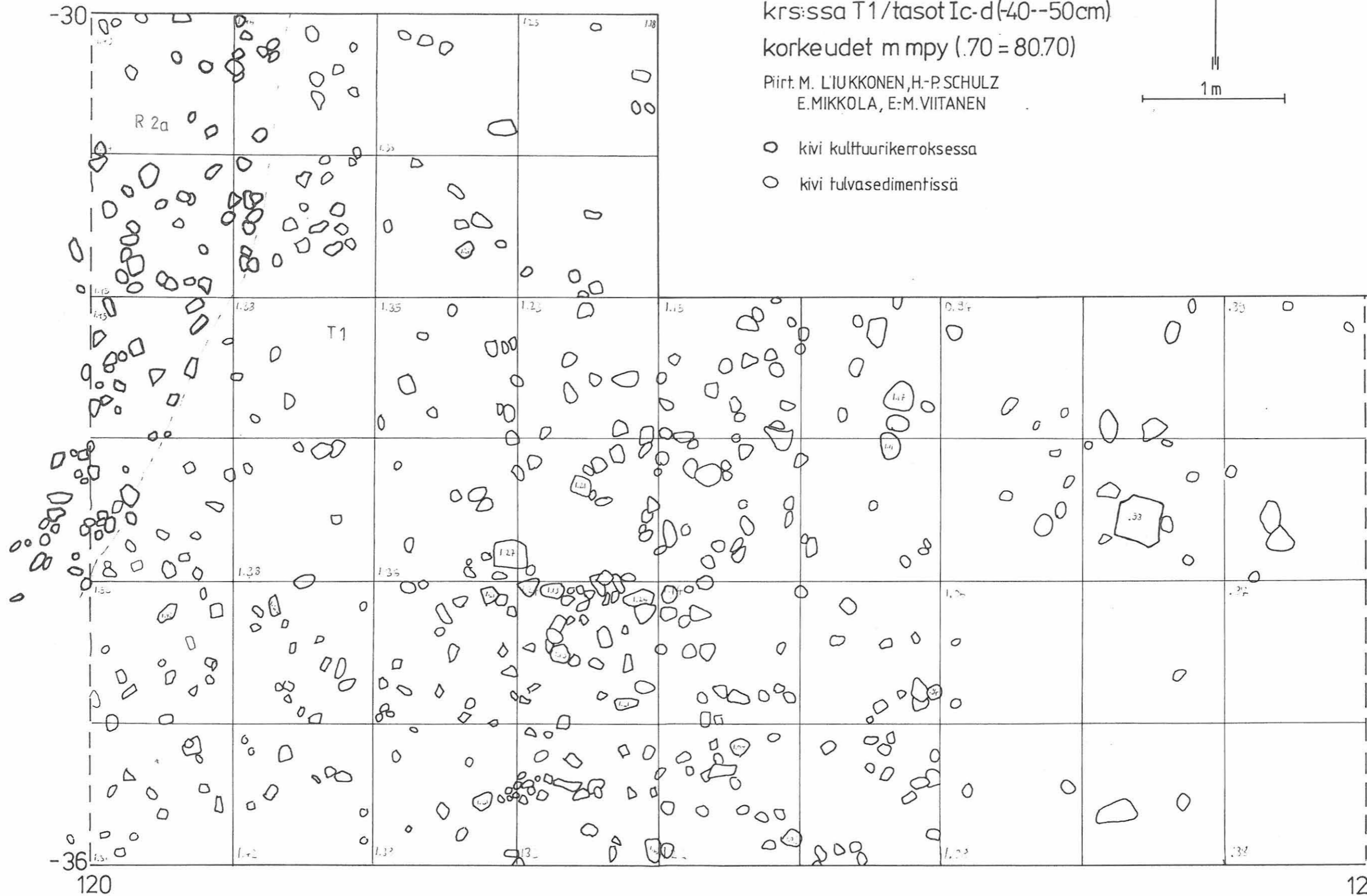
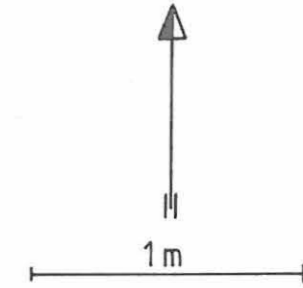
kr:ssa T1 / tasot Ic-d (-40--50cm)

korkeudet m mpy (.70 = 80.70)

Piirt. M. L'UUKKONEN, H.-P. SCHULZ

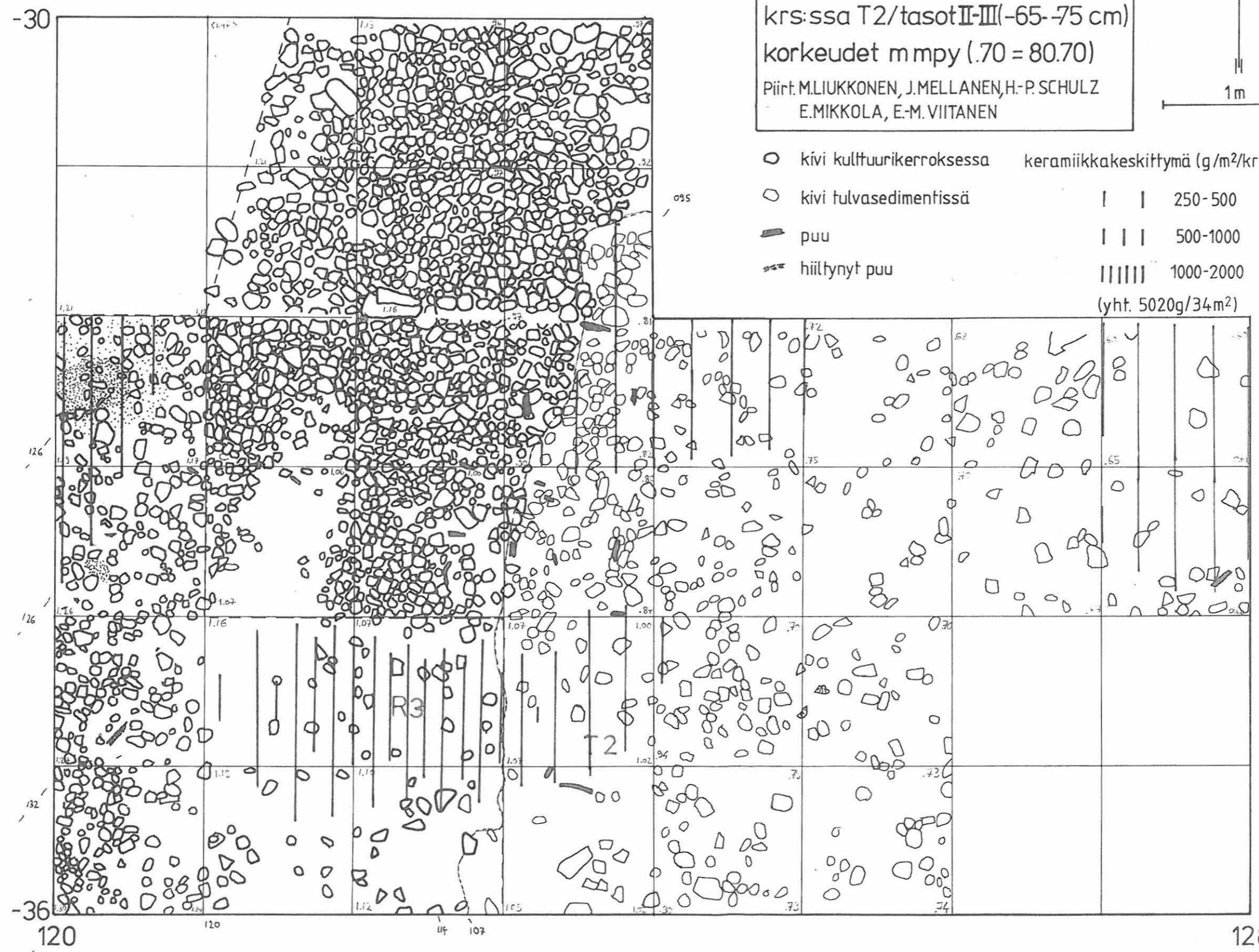
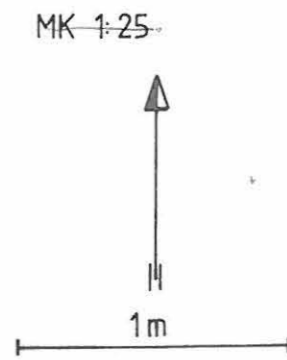
E. MIKKOLA, E.-M. VIITANEN

MK-1:25



- kivi kulttuurikerroksessa
- kivi tulvasedimentissä

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI
 Kaivausalue 2 / 1987, 1990, 1993
 Kiveys krs: ssa R3 ja sortuma
 krs: ssa T2/ tasot II-III (-65 -75 cm)
 korkeudet m mpy (.70 = 80.70)
 Piirt. M.LIUKKONEN, J.MELLANEN, H.-P. SCHULZ
 E.MIKKOLA, E.-M. VIITANEN



- kivi kulttuurikerroksessa keramiikkakeskittymä (g/m²/krs)
 - kivi tulvasedimentissä | | 250-500
 - ▬ puu | | | 500-1000
 - ▬ hiiltynyt puu ||||| 1000-2000
- (yht. 5020g/34m²)

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI

Kaivausalue 2 / 1987, 1990, 1993

Kiveys krs: ssa R4 ja sortuma

kr: ssa T2 / tasot III-IV (-85--95 cm)

korkeudet m mpy (.70 = 80.70)

Piirt. J. MELLANEN, H.-P. SCHULZ

MK1:25



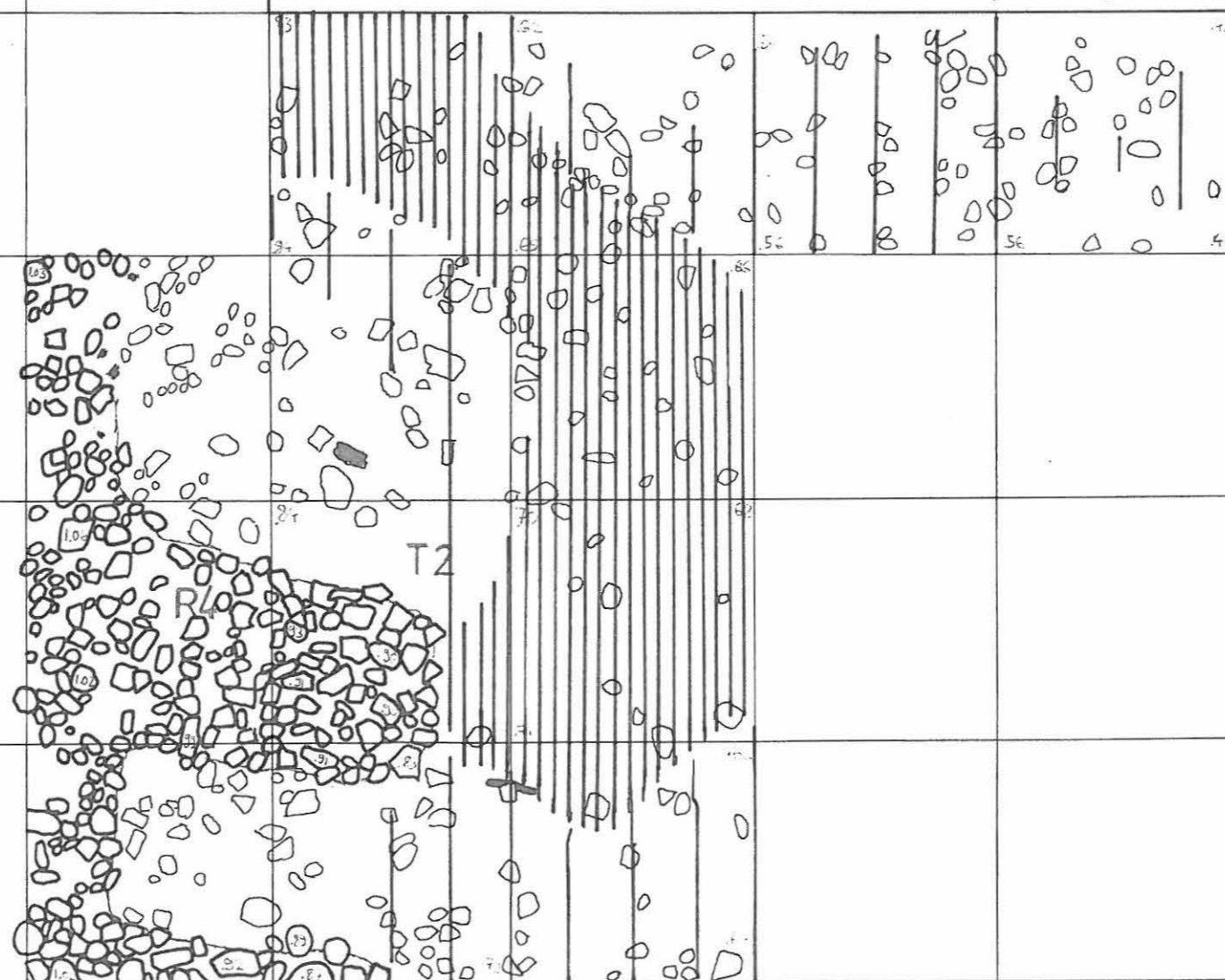
1 m

-30

- | | | |
|---|---------------------------|--|
| ○ | kivi kulttuurikerroksessa | keramiikkakeskittymä (g/m ² /krs) |
| ○ | kivi tulvasedimentissä | 250-500 |
| ▬ | puu | 500-1000 |
| ≡ | hiiltynyt puu | 1000-2000 |
| | | (yht. 4790g/13m ²) |

-36

120



128

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI

Kaivausalue 2/1987,1990,1993

Kiveykset ja puun jäännökset

korkeudet m mpy

piirt. H.-P. Schulz

mk 1:50

/// hajonnut kiveys krs:ssa R 2a

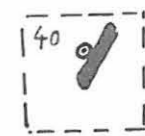
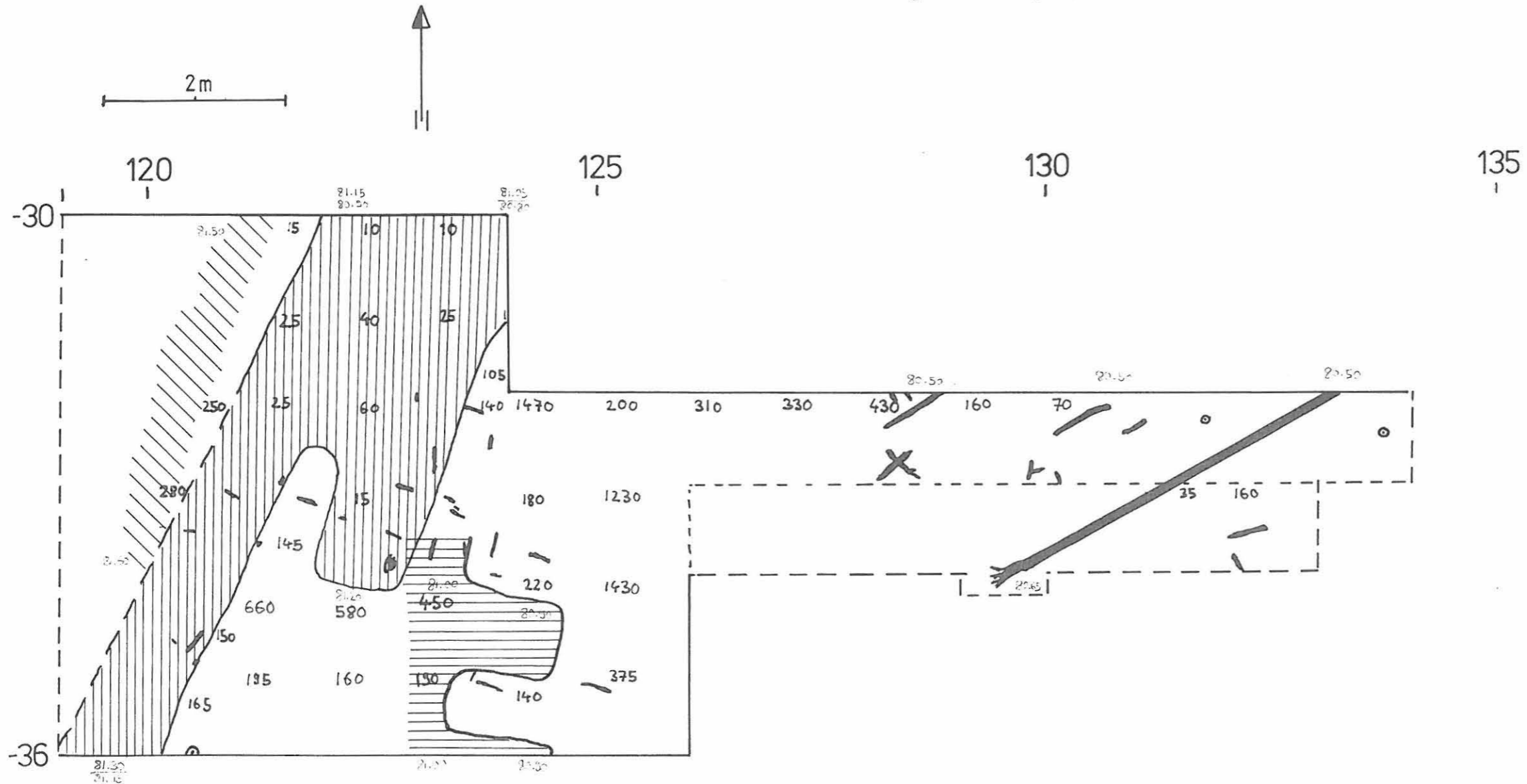
|||| kiveys krs:ssa R3

=== kiveys krs:ssa R4

▨ puun jäännökset (krs R3, T2)

○ paalu

1230 keramiikkamäärä g/m² (krs R3,T2)



HÄMEENLINNA, VARIKONNIEMI

Kaivausalue 2/1987,1990,1993

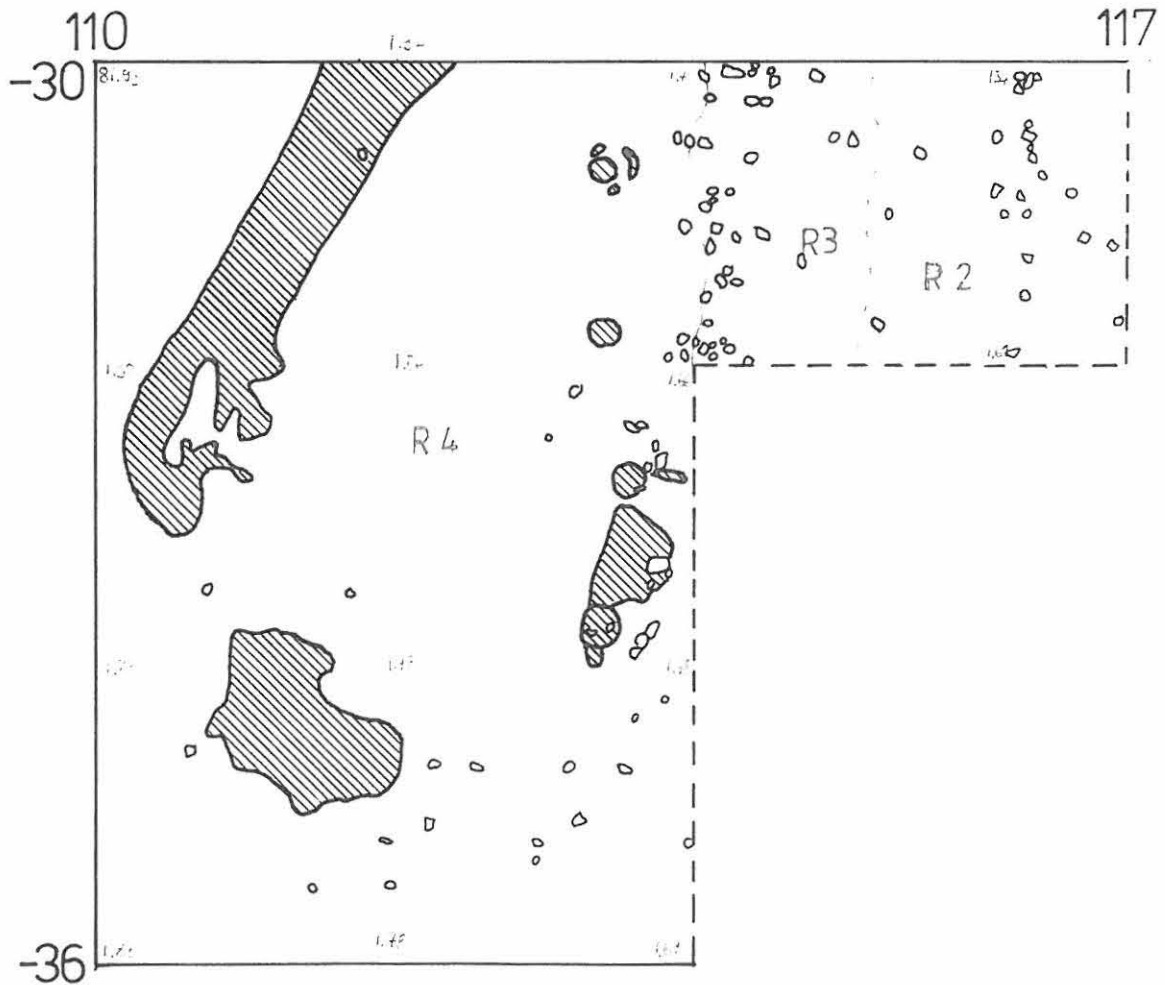
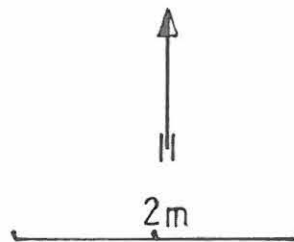
Rakenteet krs:ssa R4/taso Id
-35--45cm

korkeudet m mpy mk 1:50

Piirt. H.- P. Schulz, E. M. Viitanen

////// tumma kulttuurimaa

○ kivi



HÄMEENLINNA VARIKKONIEMI 1993



neg. 94106

K1. Lehmuskuja aamusumussa,
kaivansalueelta länteen.

K2.
Kaivansalue
kaivattu
lännestä.



neg. 94105



neg. 94104

K.3
Aamusumun sateen jälkeen.
Keskusalueelta
itäreunaa kohti.

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI 1993



neg. 94095 K. 4. Kaivansalmeen länsipää 22.7.93 kaato-
sateen jälkeen. Lännestä.



neg. 94101 K. 5. Kaivansalmeen itäpää seuraavan sateen
jälkeen. Lännestä.



neg. 94097 K. 6. Kaivansalmeen itäpää 22.7.93.
Kuv. idästä



neg. 94099 K. 7. Kaivansalmeen tyhjennystä lokarantolien
5.7.93. Idästä.

HÄMEENLINNA VARIKONNIEMI 1993



neg. 94102 K. 8 Kaivausalueen länsipää, ruudut
+110 - +116 / -32 - -36, Ic, idästä.



neg. 94096 K. 10. Kaivausalueen itäpää 22.7.93.
lännestä.

neg. 94083

K. 9
Kiveystä ruuduissa
+121 - +124 / -32 - -34,
III krs, idästä



neg. 94100 K. 11. Kaivausalueen itäpää tyhjennöksen
jälkeen, lännestä.

Foto: H-P SCHILZ ja E-L SCHILZ



K.12.

Kiveystä ruudussa
+120 I-32, II krs.
ylhäältä lännestä.

neg. 94091



K.13.

Kiveystä ruudussa
+120 I-34, II krs
ylhäältä lännestä.

neg. 94092



K.14.

Kiveystä ruudussa
+120 I-34 III krs.
ylhäältä idästä

neg. 94093



neg. 94110 K. 15. Reunarakenteiden liivestöki
kaivetaan. Lännessä



neg. 94099 K. 16. Kerrosta Id kaivetaan, Kainkosta.



neg. 94087 K. 17 Kerrosta Ic kaivetaan.
Luoteesta



neg. 94080 K. 18 Kerrosta Ic kaivetaan.
Lännessä



neg. 94082 K.19. Profiili +129-+126/-36. Kuv.
pohjoisesta



neg. 94107 siis 94117
K.20. Profiili +125-+115/-36.
Kotilaisesta.



neg. 94108
K.21. H.-P. Schultz pirttää
profiilia.



neg. 94116
K.22. Profiili +128-+120/-36, pohjoisesta.